

Брой 2 (2031) Година LXVII, ISSN-0205-0943

февруари 2025 г.

Цена 2 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - издание на БТС

Абонирайте се за в-к „Ехо“
Каталоген № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

Зимен спортно-туристически празник за купа „Мотен“ (всички възрасти) - януари - март, хижа „Алеко“, писта Стената - Витоша, ТД „Мотен“

54-и Национален зимен лъчев поход в Стара планина - февруари-март, Стара планина, ТД „Приста“ - гр. Русе

Зимен поход „По младежките стъпки на Екзарха“ - Превала - хижа „Перелик“ и откриване на изложба „Екзархът - турист и спасител“ (посветена на 90 г. от основаването на ТД „Перелик“) - 1 март, Родопи, ТД „Перелик“ - с. Широка лъка, БТС

Ски и пешеходен поход в Стара планина, посветен на Националния празник на България - 1-3 март, Стара планина, БТС, ТД „Трапезица - 1902“ - гр. Велико Търново

Национален поход до връх Шипка - лъч Южна България по повод Националния празник - 3 март, връх Шипка, ТД „Орлово гнездо“ - гр. Казанлък

Поход-изкачване на връх Св. Илия - 3 март, Родопи, ТД „Родопей“ - с. Ягодина

Общоградски поход до връх „Мечи чал“ по случай Националния празник с поднасяне на венци на паметник „Малката Шипка“ - 3 март, Родопи, ТД „Студенец“ - гр. Чепеларе

XV-и поход по повод Националния празник до ПЗ „Пробития камък“ и до сп. Равна - 3 март, село Равна, ТПД „Орлови скали“ - гр. Провадия

Пешеходен поход от местност Узана и Соколовски манастир до връх Шипка - 3 март, връх Шипка, ТД „Узана“ - гр. Габрово

Пешеходен поход по случай Националния празник „Соколовски манастир - вр. Шипка“ - 3 март, Стара планина, ТД „Росица - Мазалат“ - гр. Севлиево

Петдневен ски-поход на Свободата, посветен на 3 март - 27 февруари - 3 март, Беклемето - вр. Свети Никола (Шипка) - м. Узана - вр. Шипка; ТД „Узана“ - гр. Габрово

Алпийски ски-рали за купа „Сърнена гора“ - 1-2 март, м. Белмекен, Рила, ТД „Сърнена гора“ - гр. Стара Загора

Национално състезание по спортно ориентирание за купа „3-ти март“ - началото на м. март, по наредба, СКО „Плевен“ при ТД „Кайлъшка долина“ - гр. Плевен

Национален преглед за пребиваване в зимна планина - март, хижа „Смолянски езера“, ТД СПВ „ГИА“ - гр. Смолян

Зимен колопоход „Смолян - връх Средногорец“ - посветен на 113 г. от освобождението на Родопите и 147 г. от освобождението на България от турско робство - март, Смолян, връх Средногорец, ТД СПВ „ГИА“ - гр. Смолян

Планинарско кино - ехо от Банско филм фест - 25-27 март, Стара Загора, ТД „Сърнена гора“, Банско филм фест

Шести Национален ученически преглед на туристическите умения „Кнежа 2025“ - 28-30 март, Кнежа, Лесопарк „Тергана“, ТД „Сребрен“, Община Кнежа

ЮБИЛЕЙНИ ГОДИШНИНИ ПРЕЗ 2025 ГОДИНА

130 години организирано туристическо движение в България

175 години от рождението на Иван Вазов

130 години от рождението на Хелмут Брокс

125 години ТД „Алеко“ - гр. Нова Загора

115 години ТД „Узана“ - гр. Габрово

100 години ТД „Бачо Киро“ - гр. Дряново

100 години ТД „Айгидик“ - гр. Благоевград

100 години ТД „Еделвайс“ - гр. София

95 години ТД „Бунай“ - гр. Панагюрище

90 години ТД „Орела 1935“ - гр. Хисаря

90 години ТД „Перелик“ - с. Широка лъка

45 години ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна

110 години хижа „Бъндерица“

100 години от освещаването на хижа „Мусала“

95 години хижа „Яне Сандански“

90 години хижа „Пирин“

90 години хижа „Мазалат“

70 години заслон „Кончето“ в Пирин

40 години хижа „Предела“

40 години хижа „Ехо“

55 години Природен парк „Русенски Лом“

45 години Природен парк „Шуменско плато“

30 години Природен парк „Странджа“

70 години ТИД - Международна Дунавска гребна регата

50 години Планетариум в Смолян

б. ред.: от редакционния екип на в. „Ехо“

предварително се извиняваме, ако неволно

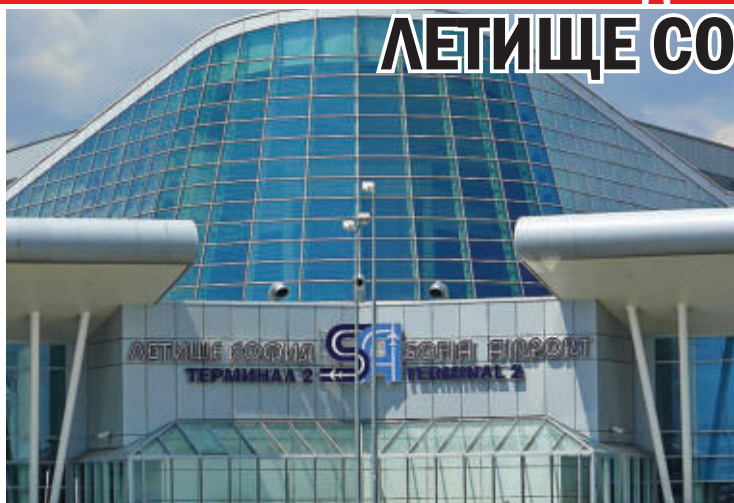
сме пропуснали да посочим нечий юбилей.

Разчитаме на вас, нашите читатели, да ни

изпратите информация и се ангажираме да я

публикуваме допълнително.

ЛЕТИЩЕ СОФИЯ ВЕЧЕ НОСИ ИМЕТО НА ВАСИЛ ЛЕВСКИ

Президентът на Република България Румен Радев издаде указ за преименуване на Летище София на Летище „Васил Левски“ - София. Това стана с указ № 22 от 17 февруари 2025 г., издаден на основание чл. 98, т. 13 от Конституцията на Република България.

Идеята датира от 2015 г., когато Българската академия на науките (БАН) отправи официално предложение. Министерството на транспорта и съобщенията подкрепи през ноември 2024 г. реализирането на предложението от Българската академия на науките проект за именуване на летище София на името на най-светлата историческа личност за България Васил Левски.

Преименуването на Летище София на името на Васил Левски е символ на признателност към делото на революционера и продължава традицията важни обществени обекти да носят имената на исторически личности. Очаква се новото име да бъде отразено във всички официални документи и инфраструктурни табели.

В РИЛА СЕ ПРОВЕДЕ ЗИМЕН КУРС ЗА ПЛАНИНСКИ ВОДАЧИ

В периода 7-16 февруари т. г. на хижа „Христо Смирненски“ в Рила при стабилни зимни условия се провеждаха целодневните практически занятия на курса „Планински водач - част от професия“ (зимен профил), организиран от Център за професионално обучение към Сдружение „Български туристически съюз“.

В рамките на обучението бъдещите планински водачи усъвършенстваха уменията си в следните сфери:

Ориентиране и избор на безопасен маршрут: оценка на риска при избор на маршрут през призмата на зимната планина и ориентиране с карта, компас и кроки таблица.

Метеорология: разпознаване на различните видове облаци и признаците за влошаване на времето.

Движение със снегоходки: придвижване през заснежени терени с различни наклони и с разнообразни характеристики на снега.

Движение по технически терени с котки и пикел: преминаване през пресечени скалисти терени с преодоляване на скални прагове; движение по хоризонтален и вертикален парпет, изграден върху заледена стена.

Самозадържане с пикел при падане на стръмен склон: бързото и правилно заемане на позиция за задържане са от критична важност!

Планинска медицина: оказване на първа долекарска помощ и транспортиране на пострадал при специфични за зимната планина състояния - снежна слепота, измръзване, хипотермия, пострадал при лавина,...

Лавинна безопасност: снежен профил и тестване на стабилността на снежната покривка; работа с лавинна сонда и лавинен уред и симулации на спасителна

операция с повече от един затрупан, включително и на човек без лавинен уред.

Усъвършенстване на ски уменията: избираема дисциплина - незадължително, но полезно умение за всеки планински водач.

Организиране на зимни биваци: умението за организиране на аварийни биваци, особено в зимни условия, може да се окаже животоспасяващо. Тази година биваци бяха изградени при ясно, но студено време с температура под -15 °C. Всички оцеляха!

Курсът беше посетен от председателя на БТС Венцислав Венев, който се запозна с курсистите и инспектира протичането на учебния процес.

Иван ПАНКЕВ

БТС ЩЕ РАЗВИВА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО С ОБЩИНИТЕ

На 11 февруари т.г. в Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) се състоя среща на председателя на Сдружение „Български туристически съюз“ (БТС) Венцислав Венев и изпълнителния секретар на съюза Лъчезар Лазаров с министъра на регионалното развитие и благоустройството Иван Иванов и Юра Витанова - зам. министър и директор на дирекция „Обществени поръчки“ в МРРБ. Главната тема на обсъждане бе източници на финансиране за поддръжка и ремонти на хижите и на инфраструктурата около тях, включително на туристическата маркировка.

Като доминиращ възможен източник

на финансиране бе посочено участието на БТС в проекти по различни национални и европейски програми, в които водеща роля имат общините. Затова бе препоръчано представители на съюза и на туристическите дружества да участват в работата на регионалните общински съвети.

Второто посочено важно направление за финансиране на туристическата база бе участието в програми за трансгранично сътрудничество със съседните балкански държави.

Предстои темата да бъде дискутирана и на предстоящите семинари с туристическите дружества, организирани от ръководството на БТС.

№ 54Б

100 НТО КРЕПОСТ „ТУИДА“

►► 4 стр.

СТАРАТА ЦЪРКВА В ДОБЪРСКО

►► 7 стр.

„МАГИЯТА НА ПЪТУВАНЕТО“: „Всички говорят езика на добротата и на усмивката“

►► 13 стр.

РЪКОВОДНИЯТ АКТИВ НА БТС ПРОВЕДЕ СРЕЩИ С МИНИСТРИ И РЪКОВОДИТЕЛИ НА ПАРЛАМЕНТАРНИ ГРУПИ

В периода между 3 и 6 февруари т.г. председателят на Сдружение „Български туристически съюз“ Венцислав Венов и изпълнителният секретар на съюза Лъчезар Лазаров проведоха поредица работни срещи с министри и ръководни кадри на министерствата на туризма, на околната среда и водите и на младежта и спорта, както и с представители на парламентарни групи на политически партии в Народното събрание.

Основна тема на обсъждане в срещата с министъра на туризма Мирослав Боршош бяха промени в Закона за туризма

между първо и второ четене в парламентарна зала. БТС се ангажира в кратки срокове да представи свои предложения, свързани с подобряването на туристическата маркировка и стопанисването на туристическите обекти.

С министъра на околната среда и водите Манол Генов, Мирослав Калугеров – директор на дирекция „Национална служба за защита на природата“ и Илиана Тодорова – директор на Дирекция „Управление на водите“ при МОСВ бяха обсъдени възможностите за по-тясно сътрудничеството с цел развитие на устойчив туризъм в националните и природните паркове и други защитени територии. За противодействие на различни видове нарушения от туристи в планинските и други природни обекти, които са защитени територии със специфични режими на защита, двете

страни обсъдиха варианти за взаимодействие и съвместни дейности. Коментирани бяха допълнения в Наредба № 2 от 2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване, които засягат заустванията и отпадните води на хижите.

Сред акцентите в разговора с министъра на младежта и спорта Иван Пешев бе финансовото подпомагане на прояви от Националния календарен план на Сдружение „Български туристически съюз“ и поддръжката на туристическата материална база.

В две отделни срещи Венцислав Венов, Лъчезар Лазаров и проф. Атанас Георгиев – член на УС на БТС разговаряха с членове на парламентарните групи на политическите партии „Продължаваме промяната – Демократична България“ и „БСП – Обединена левица“ в Народното събрание. На тях бяха обсъдени предложения за

промени в Закона за физическото възпитание и спорта и Закона за туризма, както и възможностите за финансиране по европейски проекти по региони.

Представителите на БТС обърнаха специално внимание на необходимостта от възстановяването и предимствата на модул „Туризм“ (с допълнителен час) в обучението по физическо възпитание в средните училища с цел развитие на туризма сред подрастващите.

В срещата с ПГ „Продължаваме

промяната – Демократична България“ участваха Иван Белчев (Комисия по туризъм), Любен Иванов (Комисия по земеделието, храните и горите), Джило Джилов (Комисия по въпросите на младежта и спорта), а в тази с ПГ „БСП – Обединена левица“ – Габриел Вълков – председател на Комисията по въпросите на младежта и спорта, д-р Десислав Тасков – зам.-председател на Комисията по туризъм и Галин Дурев (член в три комисии).

В РИЛА ВЕЧЕ ИМА ВРЪХ С ИМЕТО НА ЛЮДМИЛ ЯНКОВ

Всичко може
да се направи,
но не всеки
може да го
направи!
Людмил Янков

С указ № 11/25.01.2025 г. на президента Румен Радев, на Безименния връх в Рила планина се дава името Людмил Янков – в памет на покойния български алпинист и герой от експедицията „Еверест ‘84“, почетен гражданин на Кюстендил, поет и най-вече Човек с голяма буква!!

Върхът е с надморска височина 2792 метра и е с координати: географска ширина 42.184514° и географска дължина 23.581545. Намира се на билото между върховете Мусала и Алеко и е познат в туристическите среди като Безименния. Той е част от емблематичния „Мусаленски траверс“ и е четвъртият по височина в Рила планина.

Людмил Янков загива на 35 годишна възраст на 17 април 1988 г. под връх Камилата в Рила, заедно с още един алпинист от Кюстендил – Стоян Наков.

Инициативата Безименния връх да получи името Людмил

Янков е подета от комитет в състав: **Зорница Шепкова, Мариана Енева, Антония Димитрова, Калин Иванов и Петър Стоянов.** Инициативният комитет се обърна към Туристическо дружество „Осогово“, Кюстендил с молба за подкрепа. Получихме писма за подкрепа от Областния управител, Кмета на Община Кюстендил и председателя на ТД „Осогово“ Христо Абаджиев, както и от всички туристически дружества в страната за подписка и петиция. Комисията е подала необходимата документация към Президентството и подопечната му Комисия по именуване на обекти с национално значение и населени места. От комитетата е изпратено официално писмо до Агенцията по геодезия, картография и кадастър, което удостоверява, че на територията на Република България няма друг връх с името Людмил Янков, както и писмо до Началника на военно

- географската служба, което потвърждава, че в държавните топографски карти на Република България липсва наименование на избрания Рилски връх.

Людмил Янков е сред истинските и достойни българи, раждали се в страната ни – алпинист, поет и изключителен човек! Нека чрез този връх с името Людмил Янков – Людмата да запазим спомена за него и поколенията да почитат паметта му.

“Всеки ден
едно изгоряло
око е цената
за слънцето.
Всеки огнен нов
изгрев
цветците плащат
с очите на ослепелите.
Всеки залез едно
око по-малко се
избистря в пожара
небесен...”

Людмил Янков, „Гранитна вода“

И сякаш пророчески, ден преди да загине там, под Рилския връх Камилата, Людмил пише: „Дълго летях... Всеки скален праг отнемаше част от живота ми. Скалният праг разкъсваше живата тъкан... Не ме беше страх... Болеше ме само... Болеше ме много. Скалните прагове късаха от мене децата ми... Виждах очите им, спомнях си трескаво допир на потни ръце на деца... Нямахме време... Стремглаво летеше срещу мене Снегът. Летях със снежния прах срещу бялата твърдост на Земята... На скалните прагове останаха скъпите спомени... Долу, на бялата преспа, падна безжизнено, чуждо, грозно и черно петно. Ледях от последния зъб с удивление, страх... Оставях без лице, без костюм и без грим. Без човешката черупка оставах завинаги тука. Без град, топлина, без приятели, без светлина... Оставях гол, сам и далечен...”

Славия МИХОВА

ПРАЗНИКЪТ „СВЕТИ АТАНАС“ СЪБРА СТОТИЦИ ТУРИСТИ

Повече от 400 планинари от 44 туристически дружества, сдружения и клубове от България, сред които няколко от Република Северна Македония, участваха в празника „Свети Атанас“ в Етрополе на 25 и 26 януари, организиран от Община Етрополе, ТД „Туризм, спорт и екология Етрополе“, ТД „Старопланински турист“ - Етрополе, НЧ „Тодор Пеев 1871“ и Исторически музей – Етрополе.

Празникът започна с поход до Етрополския манастир „Св. Троица“, където бе отслужен молебен за здраве. На поляната до манастира гостите се насладиха на вкусна бобена чорба, салати и греяно вино. Поздравления към тях отправи Кати Дочева – председател на ТД „Туризм, спорт и екология Етрополе“. Тя връчи почетни грамоти, питки и бръшлянови венци. Етрополският духов оркестър засвири и най-темпераментните се хванаха на хорото.

В хотел „Еверест“ бе организирана изложба с текст и фотоси за историята на празника Свети Атанас. В ресторанта на хотела се състоя планинска вечер. В рамките на официалната част изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров поздрави туристите и връчи почетни плакети за принос в развитието на туризма на Катя Симеонова - зам. кмет на Община Етрополе, Кати Дочева - председател на ТД „Туризм, спорт и екология Етрополе“, както и на представители на ТД „Старопланински турист“ – Етрополе, Федерация за планинарство на Северна Македония

и Планинарски съюз на Черна гора. За доброто настроение допринесоха изпълненията на младежки самодеен състав, танцьори от ФА „Балканска младост“, Етрополската духовна музика и певицата Вили Рай. До късно хората танцуваха, извиха се дълги хора.

На втория ден се състоя Националният туристически поход до връх Свети Атанас. Хубавото време допринесе да се изкачат около 500 души. От върха ясно се виждаха билата на Централна Стара планина. Около топлите грейнали огньове хората печеха шишове с месо и зеленчуци, предлагаха домашно приготвени туршии, греяно вино и ракия. Не мина и без хора под звуците Етрополската духовна музика.

В ранния следобед на централния площад в Етрополе кметът на общината инж. Владимир Александров, етрополци и гости посрещнаха шествие, водено от „бог Сабазий“, следван от Етрополската духовна музика, кукери, танцьори от ФА „Балканска младост“ и участници в похода.

„Благодаря на всички вас, които поддържате традициите, предавате ги от миналото към бъдещето. Изключителна благодарност към г-жа Кати Дочева за това, че в нашата община идват толкова много хора, включително от съседни на нас държави, за да донесете при нас топлината на свещения огън и светлината на пролетното слънце“, каза в приветствието си кметът инж. Александров.

По народна традиция злите сили бяха прогонени от звънци на кукери и пушечни изстрели на членове на Регионален клуб „Традиция“ – Етрополе. Етрополската духовна музика засвири и празникът завърши с голямо кръшно хоро.

КАТИ ДОЧЕВА: ТРАДИЦИИТЕ СА ЧАСТ ОТ БЪДЕЩЕТО

Г-жо Дочева, бихте ли разказали какво представлява празникът „Свети Атанас“ в Етрополе?

Празникът е традиционен за нашия град, празнува се от векове, началото му се губи в древността (отпреди 2300 г.). Първите заселници в района са траките. Като рудари те вървели по течението на река Малък Искър, за да търсят и да преработват злато. Доказателство за тяхното присъствие по тези места са останки от светилище, намерени на връх Свети Атанас и руините на тракийските крепости „Лешавия камък“ и „Чертиград“. Последната представлява окултно селище, което римляните, макар и трудно, превзели през 27 г. сл. Хр.

Ние, етрополци, тачим празника „Свети Атанас“, защото е тясно свързан с нашия бит – обичаме добротата, веселието, духовата музика, легендите и поверията да гоним злите духове, предвестията за идването на пролетта, когато бог Сабазий хвърля кожуха и облича копринената риза.

Тази история ние възпроизвеждаме всяка година чрез художествени възстановки, за да се пазят традициите и да ги предадем на идните поколения.

Всяка година в края на януари се изкачваме на връх Свети Атанас. Там се молим за здраве, печем шишове с месо и зеленчуци и посрещаме бог Сабазий с шиш и топла питка. С тъпани и музика гоним злите духове.

Искам да изкажа специална благодарност на ръководството на БТС, което за поредна година ни подкрепя при провеждането на този традиционен планинарски празник.

А защо трябва да пазим традициите? Защото народ, който не помни историята и не пази традициите си, няма бъдеще.

ФАНТАСТИЧНИТЕ СКАЛИ НАД СЕЛО ИЛИНДЕНЦИ

Туристите от ТД „Алеко Константинов 1899“ – София посетихме на 1 февруари района на китното село Илинденци в подножието на Пирин.

В Илинденци, под красивите заснежени върхове на Пирин се провежда празник на боговете на виното, който обединява легенди и предания, история и традиции с любов и преклонение пред даровете на земята. В деня на Трифон Зарезан се зарязват лозите. Край селото в местността Масовец празникът започна с ритуал по посрещане на свитата на Боговете на виното с празничен водосвет и благословия за плодородна винарска година. Присъствахме на възстановка на тракийския обред „Розалии“. Появиха се актьори, облечени с костюми от епохите на древните Богове на виното – тракийските Загрей и Сабазий, гръцкият Дионис, римският Бакхус и Свети Трифон, придружени от шумна свита и красивата мома Кераца – кръстена на уникалния сорт вино керакуда – един от старите запазени

до днес сортове бяло грозде в България, отглеждан единствено в този район. Актьорите изпълниха тракийския обред „Розалии“, наричан през различните епохи Дионисиеви пиршества или Вакханалии. Ритуалът е съхранен от хилядолетия. В основата му са виното и огънят. А тяхната пречистваща сила поставя ново начало с надеждата за плодородна година.

Районът на днешното село Илинденци има богата история. Старото наименование на селището е Белица. В околността са открити следи от живот, предхождащ появата на първите хора. Намерени са останки от праисторически животни. Установено е, че тези земи са били обитавани от животински видове, изчезнали преди около 2 милиона години, а човешкото присъствие в района е от епохата на неолита – 6000 до 4000 г. пр. Хр. Останките от древни селища дават основание да се предположи, че земите около Илинденци са били обитавани от тракийското племе меди. Потвърждение за

това дават разкритите останки от антично селище и некропол в стопански двор на селото и на запад от него.

В селището е създаден уникален скулптурен парк „Арт център Илинденци“. Материал за скулптурите се доставя от мраморни кариери в района. Скулптурите са разположени на открито.

Освен с богатата история село Илинденци е надарено от боговете с кристално чист въздух и красива природа. Над него се извисяват фантастични скали, а над тях стърчат заснежени пирински върхове. Част от групата се разходи в скулптурния парк и Глинените къщи, докато други се изкачиха нависоко и разгледаха четирите скални групи над селото. Събрахме се на площада и се хванахме на хорото. Запленени от този чуден край с трудолюбиви хора, единодушно решихме да се върнем отново, този път за по-дълго.

Росица ГЕНКОВА – председател на ТД „Алеко Константинов 1899“ - София

СНЕЖЕН ПРАЗНИК В ОСОГОВО

И тази година туристите от ТД „Осогово“ – Кюстендил организираха снежен празник в Осоговска планина. В комплекс „Хижа Иглика“ се събраха туристи от всички възрасти и след чаша кафе и чай всички бяха готови за забавлението.

Какво е зимата без правенето на снежни човеци? Ако поне веднъж не направих такъв, оставах с чувството, че изобщо не е имало зима.

Настроението се приповдигна под звуците на зимни детски песни и хорца. Последваха снежно хоро, стрелба в кош, „двама са малко, трима са много“, точна стрелба, точно в целта и други занимания. Зимното дърпане на въже създаде много емоции, защото често се случва единият отбор да падне, а какво по-безопасно и забавно от това да паднеш в пухкавия бял сняг. Голяма беше битката между младежите и девойките от групата на г-жа Василка Кръстева в дърпането на въже, но силите бяха равностойни. Туристите направиха безброй снежни фигури. Всичките бяха оригинални и неповторими.

Разбира се, най – интересната част бяха наградите. Имаше за всеки по нещо: за най – малкия участник, за атрактивен снежен човек, за отборните победители, за атрактивните костюми, младежкия отбор, клуба на ветераните, голямата група от с. Коняво, най-новите членове и още... и още... Всички останаха много доволни от

гостоприемството на домакините на комплекс „Хижа Иглика“, за което им изказваме голяма благодарност.

Зимата е най-подходящият сезон за много интересни игри и за дишане на свеж въздух. Много смях, игри, слънце, чудесно настроение, забавление и невероятни карнавални костюми. Получи се истински празник!

Туристите с нетърпение очакват следващите прояви на ТД „Осогово“ – Кюстендил. И както и да се наричат те, важното е да се забавяваме!!!

Силвия МИХОВА – секретар на ТД „Осогово“ - Кюстендил

В ТЪРСЕНЕ НА ЗИМАТА И СНЕГА

Когато планирахме първата за 2025 година туристическа проява ние, туристите от ТД „Средногорец“ – Чирпан се насочихме към района на Трявна с мисълта, че в средата на януари ще има сняг. А до китното градче на север от Балкана ще стигнем с влак и който иска, ще гази в снега, който не иска, ще се отаде на културен туризъм.

Речено-сторено. Потеглихме с влак и съвсем навреме пристигнахме в Трявна. Настанихме се в хотела и мераклиите за поход се снаражиха с необходимата екипировка и тръгнаха към близкия връх Чукара. Слънчевото време бе поразмекнало горските пътеки и водачът, моя милост, предложи допълнителна емоция – вместо да

се върви по утъпкания и кален път, да тръгнем направо през храсти и драки. След известни усилия все пак се качихме на върха с внушителната височина от 722 метра, който за сметка на това бе панорамен – от него се виждаше най-красивата част на Стара планина – върховете Вежен, Ботев, Триглав, Шипка, Бузлуджа, Чумерна. На връщане част от групата се настани на прекрасната тераса на хижа „Бръшлян“ на по бира, други тръгнаха да разгледат интересните музеи в града.

На следващия ден малка група направи преход до архитектурно-историческия резерват „Боженци“. След два часа ходене през гората Боженци ни прие с тишина, спокойствие, интересна църква и галовни котараки, прицаквящи туристите на всеки ъгъл. Обратният път ни предложи много слънце, топлина и кал. Съжалихме само, че снегът, който газихме, беше по-малко, отколкото в Чирпан.

Трявна ни предложи всичко най-хубаво, което имаше – спокойно утно градче с интересни църкви и музеи, които носят духа на Възраждането; интересни околности, хубави заведения, шекарджийници, кафенета, магазини и много януарски емоции.

**текст: Христо ТЕНЧЕВ
снимка: Милена ГЕОРГИЕВА**

ЛОВЕШКОТО ДРУЖЕСТВО ПРОВЕДЕ ТРАДИЦИОНЕН СКИ ЛАГЕР НА БЕКЛЕМЕТО

От 31 януари до 5 февруари 2025 г. ТД „Стратеш“ – Ловеч проведе своя традиционен, 13-ти поред, ски – лагер за ученици в туристически комплекс „Беклемето“ в Стара планина.

Расте интересът към спортно – туристическия календар на дружеството и тази година лагерът се проведе с 34 участници, като, за съжаление, поради ограничената леглова база не можа да приеме всички желаещи. В състава значително преобладаваха начинаещите, които стъпват за първи път на ски. Тези, които го посетиха за поредна година, се усъвършенстваха в групата на напредналите. Базата ни за отново бе гостоприемният и топъл Ловен дом „Беклемето“, който се намира в близост до пистите. Ски оборудването: обувки, ски и щеки бе наето от гардероба на комплекса.

Подготовката на начинаещите се водеше интензивно, компетентно, с внимание и индиви-

дуален подход към всеки отделен скиор от председателя на ТД „Стратеш“ и на отряда на Планинска спасителна служба в Ловеч Светослав Генков.

Групата на напредналите, под интелигентното и изпълнено със спортен дух ръководство на Габриела Станкова, усвояваха интересни и сложни елементи, като се справяше с предизвикателствата на топлата зима и малкото сняг.

Всеки лагерен ден прекарвахме интензивно по пет часа на пистите. Неизменно пристигнахме първи сутрин точно в 9 часа и тренировките започваха с утринна гимнастика и разгриване, независимо от метеорологичните условия – слънце, вятър, студ и мъгла. Обедната почивка за час беше в хижата „Ловен дом“ с топъл обяд. Занятията продължаваха следобед до края на работното време на

влеките.

Радвахме се на уютни, топли вечери край камината в атрактивната столова. Провеждаха се кратки теоретични занятия за понятията, свързани със ски спорта, зимните курорти и планината, разбор на деня, дискотека, настолни игри. Традиционно се празнуваха лични празници – рожден и имен ден.

Лагерът протичаше в прия-

телската атмосфера на извъндигитална среда, телефоните се ползваха само за три часа вечер. Живото общуване, красивите планински гледки, подкрепата в трудните упражнения, добрият дневен режим с топла храна, пресни плодове и планински чай, щедро предоставяни от домакините Райна и Гергана, както и достатъчният сън допринесоха за една прекрасна ски-ваканция.

Само за няколко дни стъпките за пръв път на ски се спускаха уверено по писта „Сима“. След изпит – викторина лагерниците получиха дипломи за индивидуално постигнато ниво на умения в карането на ски и малки, брандирани туристически подаръци на ТД „Стратеш“. По традиция зимният лагер бе частично финансово подпомогнат от Община Ловеч.

д-р Дарина ПЕТРОВА, член на УС на ТД „Стратеш“ - Ловеч

ПЕЧАЛБИ ОТ ТОМБОЛАТА НА ВЕСТНИК „ЕХО“

На 18 февруари 2025 г. в централата на Сдружение „Български туристически съюз“ бяха изтеглени имената на печелившите 30 абонати за 2025 г. в традиционната томбола на вестник „ЕХО“. Това направи комисия в състав: Лъчезар Лазаров – изпълнителен секретар на БТС, Иван Панков – ръководител направление „Международна издателска и рекламна дейност“, Петя Иванова – отговорен редактор, Мария Оряшкова – експерт „Обучение и развитие“, Кристиан Пенчев – експерт „Хижи и маркировка“ и Елиана Илиева – административен секретар. Всички спечелили получават брандирани туристически тениски.

Ето имената на печелившите читатели:

Стоян Любомиров Дертийски – Кюстендил
Пламен Христов Божков – к.к. Боровец, НУЦ на БЧК по ПС
Пенка Енева Димова – Айтос
Владка Минчева Вълчанова – ТД „Добротица“
Гюлка Методиева Николова – с. Коняво
Атанас Сидеров – Габрово
Добринка Милева – ТД „Черноморски простори“ – Варна
Митка Тенева – Айтос
Георги Киев – Пещера
Димитринка Енчева Данова – Айтос
Димитър Велчев Митев – Габрово
Калин Симеонов Николчев – Кюстендил
Министерство за младежта и спорта – Българска федерация по ръгби
Здравко Дошков – ТД „Руен“ – Пловдив

Илия Георгиев Крунев – София
Пенка Стоянова Петкова – Кюстендил
Константин Койнов – село Панчарево
Любомир Георгиев Младенов – Кюстендил
Методи Паскалев – Асеновград
Веселка Кирова – София
Миглена Иванова Джундрикова – ТД „Добротица“
Йорданка Вълева – Айтос
Ивета Котева – София
Йордан Тодоров Мишев – ТД „Кремиковци“ – София
Лиляна Гоцева – Благоевград
Маргарита Василева Митева – Кюстендил
Радка Дарева Господинова – ТД „Добротица“
ТД „Еделвайс“ – Сандански
Сервиз Елком – Кюстендил
Емил Дойнов – Враца

За информация: тел. 0882 96 63 16

КЪСНОАНТИЧНА И СРЕДНОВЕКОВНА КРЕПОСТ „ТУИДА“

Антична крепост „Туида“ се намира на хълма Хисарлъка в североизточната част на град Сливен, в кв. „Ново село“. От мястото на крепостта се открива уникална гледка към величествените Сини камъни, част от едноименния природен парк и към град Сливен.

Крепостта Туида е най-значимият археологически паметник на територията на Община Сливен. Историята започва V-III век пр. н. е., когато траките изграждат селище в подножието на хълма. По времето на римската инвазия през II-IV век тук съществува емпорион (тържище) с тракийското име Туида. В тържището е имало светилище на Зевс, в което са почитали и Аполон. В административно отношение тържището Туида е в територията, принадлежаща на Августа Траяна. В началото на IV век акрополът на емпориона е облян в крепостни стени. Укреплението Туида има сравнително правилен план от градски тип. То е четириъгълно, ориентирано в посоките на света и заема площ над 40 дка.

В началото на VIII век българският владетел Тервел присъединява с договор областта Загоре, в която влиза и древното селище Туида. Вероятно още тогава върху руините на крепостта възниква българско селище, което със сигурност съществува през 870 г. и е носило името Сливен. Разположено на удобно място от стратегическа гледна точка, селището се включва в отбранителната система на Първото българско царство.

В началото на XIII век мястото е напуснато и обектът престава да съществува. Не е ясно дали причината за това са опустошителните походи на Калоян, латинските нашествия

или развихрилата се в тоя период чума. Оцелялото население тогава се измества в по-високите и много по-добре защитени от природата крепости в местността Карандила.

Зад крепостните стени се намира един от най-ранните християнски храмове на Балканите – трикорабна базилика от V век. До нея се разполага уникален, без аналог в Източното Средиземноморие, шест-конхален автономен баптистерий с мозайка, който датира от VI век. През XIII - XIV век в Сливен е съществувала монашеска общност, известна като „Сливенската Света гора“.

Първите археологически разкопки са извършени от Елена Бацова през 60-те и началото на 70-те години на миналия век. Тези разкопки са неголеми, но

резултатни.

Широкомасштабните разкопки на хълма започват през 1982 г., водени от Ирина Щерева и продължават десетилетие след това. Целите на научния екип, който ръководи проучванията, са насочени към изучаване на крепостната система. В резултат крепостните зидове са почти изцяло разкопани, открита и проучена частично е монументална постройка във вътрешността на укреплението с обществен характер и интересен план. В годините след това периодично са провеждани проучвания на терена.

Днес „Туида“ е туристическото сърце на Сливен, тя е предпочитано място за все повече пътешественици, търсещи духа на историята. Обектът предлага на своите посетители едно преживяване „извън стандарта“, в което те могат да съпреживяват историята на Туида и Сливен по уникален начин. Туристическата анимация и различните атракции като стрелба с лък, обличане със средновековни костюми и възстановки на традиции и обичаи са най-предпочитаните и търсени услуги, които се предлагат в Сливенската крепост.

Зад крепостните стени се организират различни събития: концерти, фестивали, събори, изложби, литературни четения, спектакли, работилници, семинари, тимбилдинги, чествания на бележити дати и официални празници. Крепостта се представя в множество формати в цялата страна и в чужбина – антични и средновековни фестивали и събори, възстановки на исторически събития, туристически изложения и европейски инициативи.

Наред с всички събития и класически посещения в крепост „Туида“ обектът се отличава и с иновативните си подходи и програми, които имат за цел да се стигне до все по-широка аудитория. Една такава програма е „Един ден в Средновековния

град“. Тя е образователна и е с времетраене около 4 часа, включва различни дейности – обиколка, беседи, средновековна кухня, занаяти, военно дело, устройство на града и забавления.

Уникалното в този продукт е, че в рамките на няколко часа посетителите сами пресъздават ежедневието в средновековния град. Програмата започва с обиколка на обекта и беседа от екскурзовод. След приключване на обиколката всички участници се обличат в средновековни костюми и се разделят на групи. Всяка група представя дадена прослойка от средновековното общество. Този продукт има за цел както да популяризира обекта по нестандартен начин, така и да предаде знания и умения на участниците чрез атрактивни занимания, с които те имат възможността да съпреживяват историята.

Крепостта работи целогодишно без почивен ден и през летния период е с удължено работно време.

Работно време:

май - септември: 09:00 ч. – 20:00 ч.
октомври - април: 09:00 ч. – 18:00 ч.

Без почивен ден

Контакти:

Адрес: гр. Сливен, кв. „Ново село“, ул. „Проф. Д-р Боян Боянов“ №3, ПК-8800
E-mail: tuidacastle@gmail.com ;
Тел.: +359 895467289

FB: <https://www.facebook.com/kreposttuida>, <https://www.facebook.com/TuidaFortress/>

Забележителности в Сливен и околностите:

Сливен е град с богата история, която води началото си от дълбока древност, люлка на българската индустрия, център на революционни борби и родно място на легендарни личности като Добри Желязков – Фабрикаджията, Хаджи Мина Пашов, Панайот Хитов, Хаджи Димитър, Добри Чинтулов и други. Освен Антична крепост „Туида“ интересни обекти за посещение са Централния площад с паметника на Хаджи Димитър; Регионален исторически музей „Д-р Симеон Табаков“; къщите-музеи „Хаджи Димитър“, „Сливенски бит“ и „Добри Чинтулов“ (които ще ви отведат в славните времена на Възраждането и хайдушкото движение), първата текстилна фабрика и Националният музей на текстилната индустрия. В галериите „Сирак Скитник“, „Димитър Добровиц“ и къща „Д-р Миркович“ са разположени експозиции на световноизвестни художници и български творци от XIX век до наши дни.

Природният парк „Сините Камъни“ е райско кътче, изобилстващо с потоци, водопади, пещери, причудливи скали и просторни поляни с красиви цветя и горски животни.

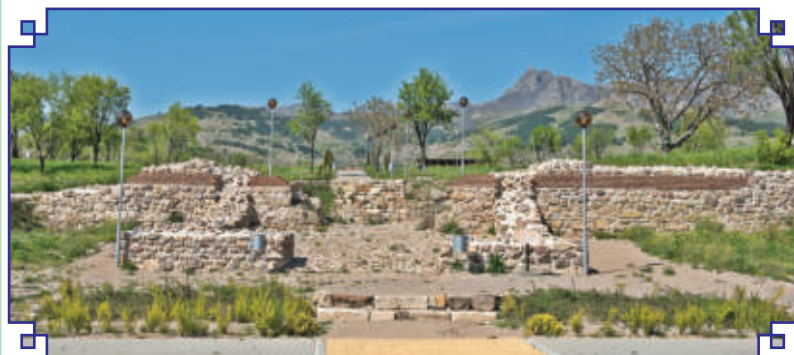
Ежегодно в Сливен се провеждат многобройни интересни събития, сред които е единственият по рода си Национален събор на каракачаните в България. През октомври на Крепост „Туида“ традиционно се провежда средновековен събор „Помни славата“. Сливен е домакин на няколко автомобилни ралита от национално и международно значение и парад на ретро автомобили.

В инвестиционният проект на Община Сливен „Интегриран проект за развитие на туризма и подобряване на културната и историческа инфраструктура в Община Сливен“ се извърши основен ремонт на емблематични за град Сливен национални туристически обекти и транспортни съоръжения, а именно за Първата текстилна фабрика на Балканите; Къща-музей „Хаджи Димитър“; Къща-музей „Добри Чинтулов“, Музеен комплекс „Сливенски бит“. Проектът включва също текущ ремонт на Късноантична и средновековна крепост Туида“ и основен ремонт на Пътническа въжена линия „Сливен-Карандила“ (лифта).

Към момента на територията на Община Сливен функционират две туристически дружества – „Туристическо дружество 100-те войводи“ и „Туристическо дружество Сини камъни – Сливен“. „Туристическо дружество 100-те войводи“ има свой уебсайт www.stotevoivodi.com, където всеки заинтересован може да получи информация за неговата дейност. „Туристическо дружество Сини камъни – Сливен“ също има своя страница в интернет на адрес www.skoclub.com, както и профил във Фейсбук.

„Сливен - изживей историята, почувствай природата“ е слоганът на кампания за развитие на туризма в региона.

Мая ИВАНОВА, ръководител на крепост „Туида“

Йоан ВИТЕВ: МОЯТА ЦЕЛ Е ЗЛАТНА ЗНАЧКА

Йоан ВИТЕВ на 10 години (IV клас) от София наскоро получи бронзова значка в НД „Опознай България – 100 НТО“. Има 35 печата и смята да продължи посещенията на обектите до събиране на 100 печата и златна значка. Особено харесва музеите, като особени спомени в него са оставили Казанлъшката гробница и църквата „Св. св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“ в Добърско. „Наученото при посещенията на обектите много ми помага по предметите география и история в училище, споделя Йоан. Като близка цел бих искал да видя двата музея и планетариума в Димитровград и Роженския манастир“.

Майката на Йоан – Денка Кукова казва, че скоро тя и съпругът ѝ също ще придобият бронзови значки. „Йоан се интересува много от география на България и други страни. Засега посещаваме предимно музеи, но като порасне още, ще започнем да ходим и на планински обекти. Националното движение „Опознай България – 100 НТО“ е една много хубава инициатива. Сред последно посетените обекти особено ме впечатли изключително интересната и увлекателна беседа на екскурзоводката в Къща-музей „Пейо К. Яворов“ в Чирпан. Хубави спомени имам и от Казанлъшката гробница, Литературно-художествен

музей „Чудомир“. Макар и да не присъства в списъка на 100-те НТО, бих споменала и експозицията „Музей на розата“ към Исторически музей – Казанлък.

ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТИ НА ВИТОША

Маршрут 1: гр. София (квартал Драгалевци) – хижа „Алеко“ (3 часа) – Черни връх (1.30 часа) – хижа „Кумата“ (1.45 часа) – Златните мостове (45 минути) – село Владая (1.15 часа)

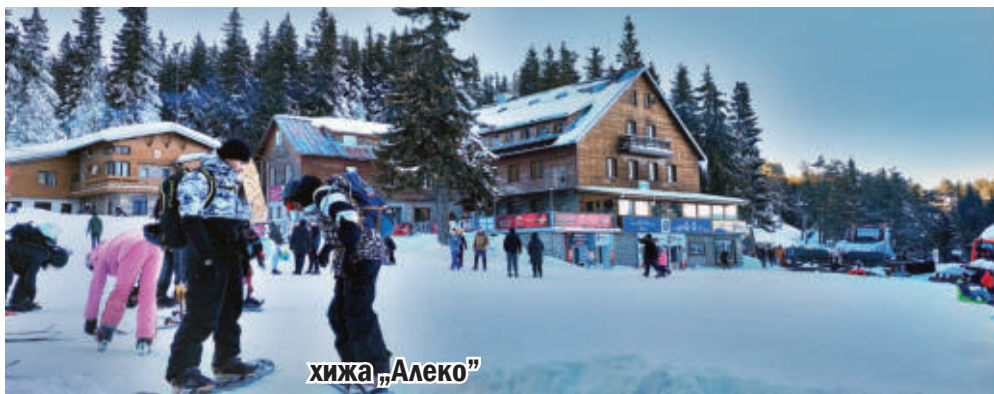

заслон „Черни връх“

Тръгва се от центъра на кв. Драгалевци (по трасето на Европейския туристически маршрут Е4 – червена маркировка) по улицата, следваща десния бряг на Драгалевска река. Продължава се по алея, по-нагоре пътеката минава край ресторант „Воденицата“, а след нея край крайната станция на седалковия лифт „Бай Кръстьо“. Пресича се шосето и се продължава неотлъчно край десния бряг на Драгалевска река. Пътеката в общи линии следи трасето на седалковия лифт, продължава се в южна посока край реката, с няколко серпентини се достига просеката на стария ски път, пресича го, по-нагоре пресича шосето за хижа „Алеко“ и се стига до местността Бай Кръстьо. По-нататък маршрутът продължава отново в южна посока, пресича се третият завой на шосето за хижа „Алеко“, с няколко серпентини преминава през гориста местност и достига голяма, наклонена на североизток поляна. След изкачване на малка височина се излиза при отклонението за хижа „Сълзица“ и се достига шосето за хижа „Алеко“. По него за около 30 минути се излиза при хижа „Алеко“ (1840 м), 100 легла, информация и резервации всеки ден между 8 и 20 часа на тел. 02 967 11 13; 0887 65 10 30 или aleko.hut@motensport.com.

До хижа „Алеко“ може да се стигне от:
1. Кв. Драгалевци – хижа „Алеко“ – 14 км по шосе (асфалт и паваж) и с автобус № 66 от кв. Хладилника. До кв. Драгалевци се стига с автобусни линии № 64, 66 и 98.

2. Кв. Симеоново – хижа „Алеко“ (3 часа пеша – жълта лентова маркировка). До кв. Симеоново може да се стигне с автобус № 67 от Семинарията или с автобус № 98 от кв. Хладилника.

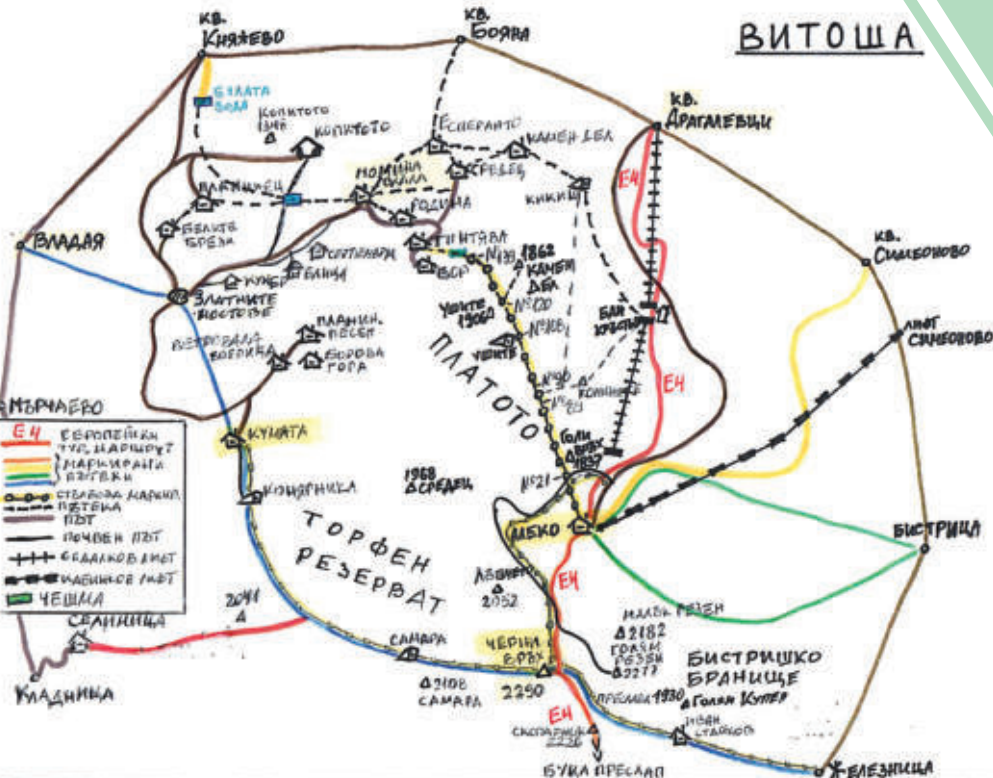
хижа „Алеко“

3. Село Бистрица – хижа „Алеко“ (2.40 часа или 3.15 часа пеша в зависимост от избрания вариант – зелена лентова маркировка). До село Бистрица може да се стигне с автобус № 98 от кв. Хладилника или с автобуси № 68, 69 и 70 от кв. Дървеница.

От хижа „Алеко“ за Черни връх се тръгва на югозапад по трасето на Е4 (червена лентова маркировка). Пътеката изкачва на дълги серпентини стръмния склон на местността Стената. След 30 минути край каменен заслон и чешма тя излиза на каменистия планински път за Черни връх. Пътеката следи пътя около 1 км, след това го напуска, продължава стръмно по стълбова маркировка, преодолява малък дол, излиза на стръмнина, достига стълб № 4 и за броени минути излиза на поляната на Черни връх (1.30 часа).

Черни връх (2290 м н.в.) е четвъртият по височина в списъка на Националното движение „Покорител на 10-те планински първенци“ и обект от НД „Опознай България – 100 НТО“. На Черни връх се полагат основите на организираното туристическо движение у нас. През 1935 г. на върха е открита втората високопланинска метеорологична станция у нас, изградена със съвместните усилия на БТС и Централния метеорологичен институт. Сега тя се използва за работа на метеоролозите и за туристически заслон с чайна за краткотраен подслон на преминаващите туристи.

От Черни връх за хижа „Кумата“ маршрутът продължава в западна посока (синя лентова и стълбова маркировка). Започва стръмно слизание и след около 35 минути се достига малка заравненост

при заслон „Самара“ (стълб № 74). Маркираната пътека се спуска до друга заравненост при стълб № 65. Продължава се надолу край връх Селимица (вляво) и се достига стълб № 100 с информационна табела. При стълб № 136 при местността Три кладенци завършва втората заравненост. При стълб № 132 се слиза в местността Конярица, където има чешма и заслон. При стълб № 195 се излиза на почвен път, напуска се пътя, преминава се по мостче над Владайска река и при стълб № 204 отново се излиза на пътя. След стълб № 218 се достига хижа „Кумата“ (1724 м н. в., 27 места, туристическа столова, бюфет, тел. 0889 86 61 00) – 1.45 часа. От хижа „Кумата“ за Златни мостове маркираната със син цвят пътека преминава над Каменна река и слиза на автомобилния път за хотел „Боерица“ и хижа „Кумата“. След около 15 минути от хижа „Кумата“ се достига отклонение от основната пътека, което вдясно води към хижите „Борова гора“, „Планинска песен“ и хотел „Боерица“. Продължава се надолу, в североизточна посока, към местността Ветровала, достига се отклонение вляво, което води до долната станция на ски влек. Малко по-надолу по дървен мост се преминава над лав приток на Владайска река, достига се панорамна площадка с пейки, а след нея по стръмни стъпала, оградени с метален парапет, се слиза в местността Златните мостове – 45 минути от хижа „Кумата“.

Златните мостове (1390 м н. в.) впечатляват с огромните си овални каменни блокове (морени), под които се чува приглушеният тътен на Владайска река. Другата забележителност на Златните мостове е прекрасната горска растителност – огромни смърчове, вековен бук и

красиви брезички. Златните мостове са може би най-посещавания туристически и пътен център на Витоша. От Златните мостове може да се слезе по автомобилния път до София през кв. Бояна (12 км) с автобуси № 61 и 63. От Златните мостове за село Владая се слиза на североизток по маркираната със син цвят алея край Владайска река. Алеята преминава през смесена широколистна и иглолистна гора, по-надолу има чешма и пейки, след кратък стръмен участък се достига местността Хайдушкото витло. Тук пътеката преминава над широк буен водопад и след 5 минути достига местността Корубите, където има заслон с огнище, чешма, пейки и маси. Продължава се надолу, като пътеката преминава последователно край сграда със заведение за хранене (вдясно), друг кът за отход (заслон с огнище, пейки и маси), водохвощане, изоставена каменна кариера. Алеята се спуска надолу успоредно на левия бряг на Владайска река, навлиза в чертите на селото и по каменни стъпала, край ресторант, в западна посока достига центъра на село Владая – 1.15 часа от Златните мостове. От село Владая до кв. Княжево (София) се стига по 6-километрово шосе с автобуси № 58 и 59.

хижа „Кумата“

Маршрут 2: гр. София (кв. Княжево) – хижа „Момина скала“ (2,30 ч.) – хижа „Есперанто“ (15 минути) – хижа „Камен дел“ (30 минути) – м. Бай Кръстьо (30 минути) – кв. Драгалевци (1 час)

Тръгва се от последната спирка на трамвай № 5 в квартал Княжево, изкачват се няколко пъти стъпала, пресича се шосето Княжево – Бояна и се продължава право нагоре към планината по широка алея. Подминава се ресторант „Бор“, пресича се дол по мостче, излиза се на стария Беловодски път, продължава се по него, пресича се шосето Бояна – Златните мостове и се достига голяма каменна чешма

в местността Бялата вода (40 минути). Тръгва се вляво нагоре по стълбички, излиза се на малка обзорна площадка в местността Балкончето. Продължава се вляво сред широколистна гора, пресича се Малинарският път и по серпентини през гората се излиза в местността Карлузов валог. Маршрутът продължава в източна посока, успоредно на горския пояс. След 5 минути се пресича шосето за Копитото, след

него през поляните за 20 минути се достига чешма при кръстопът на алеи за Златните мостове и Копитото. В югоизточна посока алеята след още 20 минути отвежда до хижа „Момина скала“ (1500 м н. в.), 35 легла, тел. 0889 27 66 47.

От хижа „Момина скала“ се пресича моста над реката, подминава се отклонението за хижа „Тинтява“ и се поема надолу сред стара смесена гора. След 7-8 минути се достига до идващата отляво алея откъм Копитото и Боянския водопад, а след още 7-8 минути (общо 15 минути) се достига хижа „Есперанто“. От нея се продължава по хоризонтал в източна посока сред гъста широколистна гора. След 15 минути от хижа „Есперанто“ се достига хижа „Камен дел“ (1461 м н. в., 26 легла, тел. 0887 72 72 01).

Към заслон/хижа „Кикиш“ се тръгва в източна посока по добре оформена пешеходна алея сред смесена гора. След 15 минути

се достига до отклонение на обрасла пътека откъм хижа „Тинтява“. Към заслон „Кикиш“ се продължава право напред в източна посока и след 15 минути (30 минути от хижа „Камен дел“ и 1 час от хижа „Момина скала“) се достига заслон/хижа „Кикиш“ (1430 м н. в., 10 легла, тел. 0885 30 07 81 и 0888 32 66 17).

Пътеката за местността Бай Кръстьо продължава в югоизточна посока, след 300 м се подминава отклонение вдясно за местността Платото, преминава се край чешма, а след още 10 минути – до разклон вляво на пътека за Драгалевци. Продължава се на юг през широколистна гора, по левия склон на Драгалевска река, като се преодоляват няколко каменни пасажа. Пътеката

пресича поток по мост и по десния склон на реката достига местността Бай Кръстьо, където късо отклонение вляво слиза до станцията на пътническия лифт, който не е в експлоатация. От станцията за 1 час пеша се слиза в кв. Драгалевци по трасето на Е4 (червена маркировка), което приблизително следи линията на седалковия лифт.

►► на стр. 6

заслон „Кикиш“

хижа „Камен дел“

ПО НЕПОЗНАТИ МАНАСТИРИ В РОДОПСКАТА СВЕТА ГОРА

Баткунски манастир „Св. Св. Петър и Павел” – х. Добра вода” – Дебърщенски манастир „Св. Св. Флор и Лавър” – Белащени манастир „Св. Георги” – защитена местност „Вековни чинари” – пешеходен преход 1,30 часа

Баткунски манастир

Този великолепен поклоннически маршрут запознава туристите и хилядите почитатели на християнството с някои от най-старите, но за съжаление непознатите манастири от Родопската света гора.

С автобус или автомобил се пристига в западния край на село Паталеница. В непосредствена близост до днешния квартал Баткун се намират останките на късноантичния византийски град Баткунион и на едноименната крепост. Според българския възрожденец Стефан Захариев в западния край на квартала, върху останките на тракийски езически храм, в края на XI – началото на XII в. били издигнати основите на **манастира „Св. Св. Петър и Павел”**. Известният руски пътешественик и хронист Виктор Григорович уточнява, че най-старите

постройки на християнския храм са построени от баткунски банове, участвали в походите на византийската армия. Това е единственият родопски манастир в Пазарджишка област.

Според намерената каменна плочка на старогръцки език в черквата „Св. Димитър” в с. Паталеница манастирът бил обновен през XII век. След турското нашествие в края на XIV в. той била разрушен, а по-късно наново възстановен. През 1774 г., по време на втората вълна насилствено помохамеданчване, обителта за втори път била разрушена. А след известно време отново въздигната, но черквата била с по-малки размери. През епохата на Възраждането Баткунския манастир отново бил възобновен и обновен. Чести гости, особено през горещите летни месеци, били уважавани български родолюбци като Стефан Захариев, Самоковският живописец Станислав Доспевски и др. Последният имал в манастира семейна стая, в която отсядал и която изписал със стенописи. Дякон Левски също често посещавал манастира. Днешната съборна черква, изградена в средата на XIX век, е обявена за паметник на културата. В двора му расте единствената в Европа 500-годишна лозница, която ражда и днес рядък сорт черно грозде, използвано за производство на вино. Тя е обявена за природна забележителност.

Следва отпътуване за землището на с. Дебърщица. На 4,5 км южно от селото, в рамките на летовище „Св. св. Константин и Елена”, в рида Каркария от Баташкия дял на Родопите, се намира **Дебърщенският манастир „Св. св. Флор и Лавър”**. Непосредствено до манастирските сгради е построена **туристическата хижа „Добра вода” (тел. 0877 81 28 18)**. Дебърщенският манастир е основан по време на Второто българско царство, а след турското нашествие бил разрушен до основи. Възобновен е едва в началото на XX в. през 1905 г. През 1906 г. е

изграден малък параклис и започва празнуването на ношен събор и черкуване през деня. Съборът на „Св. св. Флор и Лавър” се провежда на 18 август всяка година. Съвременната манастирска черква е построена през 1994 г.

След почивка в хижа „Добра вода” следва отпътуване за землището на с. Белащица, в чиито югоизточен край се намира **Белащени манастир „Св. великомъченик Георги Победоносец”**. Старинната света обител води началото си от 1020 г. и е основана от византийския военачалник Никифор Скифи. Същият изиграл ключова роля за победата на византийския император Василий Втори над Самуиловите войни по време на битката при с. Ключ, като се явява в тила на българската войска. След победата Василий Втори повишил Скифи във военно звание като свой пъководец, а за заслугите му го назначил за управител на Филипополската област. Скифи построил голям дворец - крепост южно от днешния манастир, който просъществувал до 1650 г. Днес останките от тези руини могат да се видят в **защитена местност „Вековни чинари”**, на няколко километра северно от манастира.

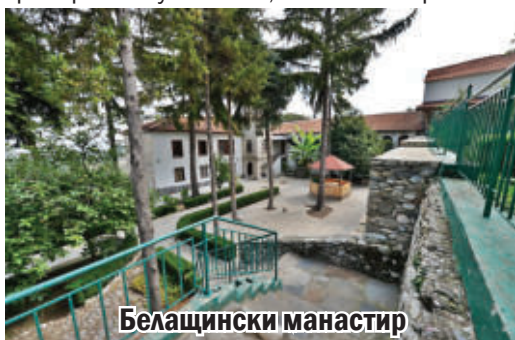
През 1364 г. манастирът бил тотално опустошен от османците, а в началото на XVIII в. отново възстановен. По време на руско-турската война от 1878 г. светата обител била опожарена и отново изградена само няколко години след Освобождението, но останала под управлението на Цариградската патриаршия до 1906 г.

В защитена местност „Вековни чинари” посетителите имат рядкото удоволствие да видят вековни чинари на възраст между 600 и 1000 години.

Петър МУТАФОВ

Вековен чинар

Белащени манастир

Белащени манастир

ОТКЪДЕ ИДВА НАИМЕНОВАНИЕТО НА КРИВА РЕКА

В западната част на седловината Попови ливади (Папаз чаир), която служи за граница между Среден и Южен Пирин, протича интересната Крива река. Тя събира водите си от югоизточните и североизточните склонове на южните пирински върхове Мурток и Свешник. Ако проследим внимателно посоката на течение на реката, впечатление прави неестественият ѝ път от изворите до вливането ѝ в река Пиринска Бистрица. Докато в началото протича в северна посока, източно

от главното пиринско било, то по-надолу рязко завива на запад-югозапад, пресича билото и чрез Пиринска Бистрица се оттича в Струма. Съвсем видимо обаче като че ли естественият ѝ път е не към Струма, а на изток - към река Места.

Тук се наблюдава едно интересно явление, известно в геоморфологията като „обезглавяване на река” или „откраждане на долина”.

В недалечното геоложко минало началото на Крива река е било част от басейна на река Соук бунар, която е отводнявала източните

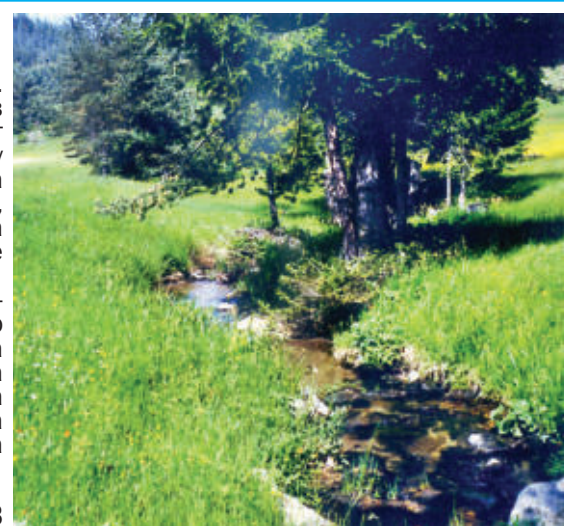
склонове на планината към река Места. Съществувала е висока седловина между връх Свешник и връх Ореляк. На срещуположния западен склон пък е текла река Добра лъка, която се влива в Струма. С течение на времето, в резултат на интензивна регресивна ерозия, река Соук бунар се е удължала значително в източната ѝ част, като „посегнала” на мраморите.

Срещуположната река Добра лъка пък е прорязала още по-дълбоко седловината и е отнела водите от горното течение на Соук бунар. По

този начин около 7-8 кв. километра площ вместо в Места започнали да се оттичат към Струма. Вододелът между Струма и Места се премества на изток. Новата вече река, поради особената форма и посока на долината, е получила името Крива река.

Случаят с „обезглавяването” на река Соук бунар е ярък доказателство за непрекъснатата борба на реките с твърдата планинска гръд, с цел увеличаване на своя басейн за сметка на другите.

Атанас ПАНЧЕЛИЕВ

ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТИ НА ВИТОША

Маршрут 3: гр. София (кв. Симеоново) – хижа „Алеко” (3,20 ч.) – хижа „Тинтява” (1,40 ч.) – хижа „Момина скала” (25 минути) – Златни мостове (30 минути)

►► от стр. 5

От последната спирка на автобуси № 67 и 96 в кв. Симеоново (жълта лентова маркировка) се тръгва нагоре по ул. Витошки езера” край вилите, пресича се реката и за няколко минути се излиза на двете Симеоновски езера с парков кът. Пътеката продължава с изкачване срещу течението на реката до друго малко езеро и заслон. По-нагоре се напуска речното корито и се достига местността Совато. На най-високата точка на билото посоката се променя в южна и през разредена гора се минава край втора и трета станция на кабинковия лифт (не е в експлоатация). Продължава се

по пътя до ПД „Водно стопанство”. От тук пътеката води по левия склон на Янчовска река и достига самата река при финала на писта „Витошко лале”, където се съединява с маркираната пътека от с. Бистрица (зелена лентова маркировка). Продължава се срещу течението на Янчовска река, като пътеката ѝ пресича няколко пъти и отвежда на шосето за хижа „Алеко” при паметника на Павел Романски. От тук тя продължава с изкачване вдясно от ски пистата и с няколко стръмни пасажи достига хижа „Алеко”.

От хижа „Алеко” за хижа „Тинтява” пътеката е маркирана със стълбова маркировка през местността Платото. Тя излиза от гората успоредно и над автомобилния път за хижа „Алеко”, пресича трасето на ски влек, а след него и каменна река, и продължава с леко изкачване до пресичането на почвения път за

Черни връх. Тук, при стълб № 21, маршрутът се кръстосва със стълбовата маркировка от горната лифтова станция Голи връх за Черни връх. Следва леко слизене и пресичане на Драгалевската река, а след нея започва постепенно изкачване към седловината между върховете Ушите и Камен дел. При стълб № 60 вдясно се отделя пътека за бившата хижа „Преспа”, при стълбове № 89 и № 90 има отклонение вдясно за заслон „Кикиш”. Комините и местността Бай Кръстьо, а непосредствено вляво от пътеката е източната граница на резервата Торфено бранище. При стълб № 108 вляво е заслон „Ушите”, а при стълб № 120 е най-високата точка на маршрута – седловината между върховете Ушите – вляво и Камен дел – вдясно. Отбиването за няколко минути до връх Камен дел си заслужава минималното усилие, тъй като от него се откриват чудесни панорами към София, Софийското поле и много витошки върхове. От седловината започва спускане, като при стълб № 139 свършва стълбовата

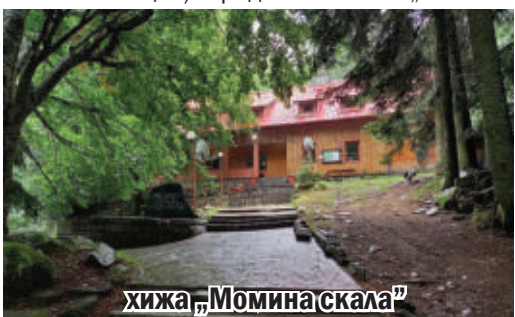
маркировка, пътеката навлиза в гора, след 20 минути достига Гьореве чешма и от нея след около 300 м вдясно се излиза пред хижа „Тинтява” (1615 м н. в., 30 лега, тел. 0889 09 90 55, 0888 29 87 79).

За хижа „Момина скала” се тръгва в иглолистна гора и след около 300-400 м се достига почивен дом „Родина”. Продължава се в северозападна посока, пресича се шосето за хижа „Тинтява”, подминава се отклонението вдясно за бившата хижа „Средец”, след 7-8 минути се подминава друго отклонение вдясно за Бояна и след около 5 минути се слиза с няколко серпентини пред хижа „Момина скала” (1500 м н. в., 35 лега, тел. 0889 27 66 47).

От обширната Стамболова поляна пред хижата и ресторанта се тръгва на югозапад по шосето за Златните мостове. Продължава се по алеята, прекосяват

се няколко поляни. По-надолу се пресича павириания път за хижа „Септември” и хотел „Иглика”, подминава се отклонението за Копитото и се излиза на обширна поляна с масивен заслон с огнище, масички и пейки. По-надолу се преминава край отклонението за хижа „Белите брези” и Княжево и край ресторант се излиза на каменната река в **местността Златните мостове**. От тук с автобуси № 61 и 63 се стига в София. Разстоянието от Златните мостове до кв. Княжево (София) е 12 километра.

Йордан ЙОРДАНОВ

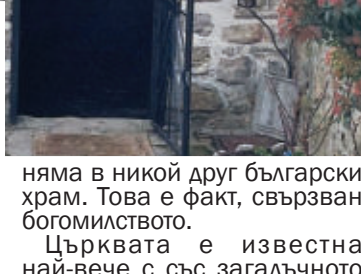

хижа „Момина скала”

хижа „Тинтява”

СТАРАТА ЦЪРКВА В ДОБЪРСКО ИЗНЕНАДВА С УНИКАЛНОСТ И ЗАГАДКИ

Село Добърско се намира на 17 километра северно от Банско и на 12 километра от Разлог, в южните предпланински хълмове на Рила планина. До него се стига по асфалтирано шосе. Пасторалната картина на разположени сред красива природа къщи с дворове и обори за добитък, насядали по пейките пред тях приветливи баби, чешмата при старата църква дават усещане за уют.

Историята на селището датира от времето, когато по тези земи са живели тракийските племена беси. Според легенда след битката при Беласица през 1014 г. ослепени Самуилов войници заради сурова зима спират тук прехода си към Рилския манастир. Лековита вода облекчава болките в очите им, част от тях остават, създават потомство и полагат основите на Добърската школа за слепи певци. И днес под старата църква в селото извира лековито аязмо, което не променя дебит си, а водата не замръзва и в най-мразовитите дни. В исторически документ селото се появява за първи път през 1378 г., когато е издадена Рилската грамота на цар Иван Шишман.

Световната си известност Добърско дължи на средновековната църква „Св. св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“

- национален паметник на културата, културен паметник на ЮНЕСКО и № 3 в списъка на 100-те Национални туристически обекта.

Смята се, че храмът е издигнат през 1614 г. Това е отбелязано в ктиторския надпис върху една от стените. От екскурзоводката Гергана Костова научаваме, че все пак има спор дали 1614 е годината на построяването или на изписването на храма. Но върху голяма мраморна плоча, вградена в пода пред олтара й, около двуглав орел се вижда полуизтрит надпис с числото 1122. За привържениците на средновековната теория това е реалната година на построяването. Обстоятелството, че архитектурата на малката трикорабна базилика е характерна за Първото българско царство, нетипичното изобразяване на канонични християнски символи, 30-те икони на жени светци, свастиката на една от външните стени дават основание за различни хипотези. Според някои изследователи църквата е наследник на издигал се на същото място храм от времето на Борис Покръстител или на Симеон Велики.

Външната й архитектура не е впечатляваща, няма камбанария и купол. Изненадващи и интригуващи обаче са над 460-те стенописи в нейния интериор,

разположени на 160 квадратни метра. Повечето от тях не следват каноничните норми. Те са оригинални, автентични, на възраст повече от 600 години. В периода 1974 -1978 г. по инициатива на Людмила Живкова е направена консервация и стените са почистени от сажди, натрупани от свещи и кандила.

Уникални са стенописите на двамата светци воини Св. Димитър и Св. Георги в цял ръст – нещо, което може да се види само тук и в Зографски манастир в Света гора. Навсякъде в нашите църкви те са изобразени на кон, както по канон се рисуват светците воини.

Църквата „Св. св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“ в Добърско е сред малкото, където може да се види изрисувана сцената Сретение Господне, както и образът на Исус Христос свързан на плитка коса. Иконостасът с царските двери и изобразените над тях 12 апостоли в цял ръст са нещо, което също рядко се среща по нашите земи.

Според специалисти на това място за първи път светите братя Кирил и Методий са нарисувани като светци. Образите на жени светци са над 30 - толкова много женски изображения

няма в никой друг български храм. Това е факт, свързан с богомилството.

Църквата е известна най-вече с със загадъчното изобразяване на Исус Христос в два стенописа - сцените „Преображение Господне“ и „Възкресение Христово“.

Първата много съвременници наричат „Христос в ракета“, защото намирам прилика с познатите средства за летен в космоса. А според екскурзоводката Гергана Костова „По този начин по-скоро е отразено сиянието на Божествената светлина, но за нас, хората, то ще си остане загадка...“

В южния дял на църквата има сцени от свалянето на тялото на Христос от кръста, надгробното ридание и... емблематичната фреска „Слизане в Ада“ („Възкресение Христово“). В нея Спасителят се спуска в преизподнята с нещо като огнена ракета, за да възкреси мъртвите.

Подобно е и тълкуването на рамката в изображението на Богородица, която посетителите оприличават на защитна капсула. Въсъщност става дума за **мандорла** - елемент от символиката в християнското изкуство за изобразяване на сияние в овална форма, източено вертикално.

Заради средновековното разбиране, че творецът трябва да остане анонимен, защото Бог движи ръката му, зографите не са оставили имената си. Но затова пък са нарисували

фреска с образите на ктитори/дарителите на църквата – Хасия, Богдан и Спас, както и с тези на строителите Станко, Смилен и Спас, които поддържат от другата страна макет на храма.

Стенописите в църквата са добре запазени благодарение на оригиналната „вентилационна система“, която без отопление поддържа положителни температури дори в най-мразовитите дни. Това се дължи на уникалните прозорци - бойници. Освен за отбрана те играят роля на естествен климатик, през тях непрекъснато циркулира въздух, поддържа се постоянна температура, липсват влага и мухъл.

През всичките близо девет века на своето съществуване църквата „Св. св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“ не е ограбвана, не е опожарявана, а е пазена от местните. Живописната природа на село Добърско и впечатляващата църква са привлекателни за хиляди туристи от страната и чужбина. Видяното със сигурност ще остави у вас желание за бъдещи посещения.

**За контакти: 2799, с. Добърско, обл. Благоевград, ул. „Пета“
Тел. +359 89 223 46 15
Работно време: 9:00 – 17:00 часа всеки ден**

ДОБЪРСКО ПРЕДЛАГА МНОГО КУЛТУРНИ, ИСТОРИЧЕСКИ И ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ

До старата базилика „Св. св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“ се намира възрожденската църква „Сретение Господне“ (1860 г.) - също национален паметник на културата. Запазени са местни традиции, като кукуерски празници на 1-ви януари, „Водици“ на Йордановден (6-ти януари) - празник на Добърско, Сири заговезни, Прошки и др., в които често участват фолклорни групи от селото, най-известни сред които са Добърските баби. Все повече гости привличат и вече традиционните Летни и Есенни празници в селото.

Около село Добърско в кръг са разположени осем християнски оброчища, сред които са „Козарската църква“, „Св. Илия“, „Св. Спас“, „Св. Атанас“, „Св. Троица“, „Св. Богородица“, „Св. Димитър“ и „Св. Георги“ и „Петрова църква“ („Петрово възве“). Според предания това били махали, населявани от отделни родове, преди всички да се съберат и образуват едно селище. На всичките тези места в миналото е имало по едно вековно дърво, до което е

поставян жертвен камък или кръст, където са се провеждали обреди и тайнства. Вековното дърво е символ на божествения живот - това е изобразено още в древните египетски и асирийски паметници.

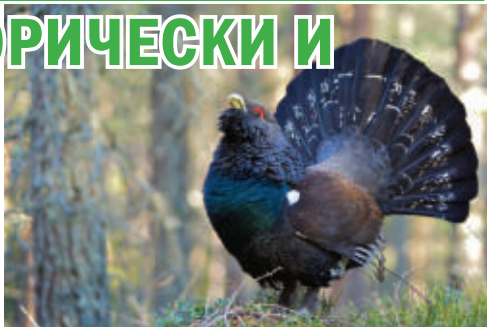
За местните то е свещено и не бива да се сече. Тези места около село Добърско са свързани с духовността и обредите на жителите му в миналото и днес. Някои предполагат, че това са езически капища, превърнати след покръстването в християнски оброчища. Между християнството и старите езически вярвания съществува синкретизъм, приемственост на определени

обичаи и обреди. Днес на мястото на повечето от оброчищата още стоят останките от някогашни църкви, които предстои да бъдат проучени. Осемте оброчища пазят селото от всички страни. Между тях съществува поклонническа пътека, макар че не е маркирана. Селото също е разположено в кръст. От юг е хълмът на Св. Илия, от север - новоизграденият параклис на Св. Богородица, на изток са „Копаната църква“ със запазени останки от параклиса „Света Троица“ и вековен черен бор, на запад - „Георгиева църква“. В средата на кръста остава старата базилика в центъра на селото, а до нея е възрожденската църква „Сретение Господне“ (1860 г.).

Добърско е разположено сред прекрасна природа в подножията на Рила планина. На десетина минути път от неговия център е живописният 30-метров водопад „Щрокалото“. В близост до него се вие река Клинеца и гледката към него е удивителна. На 800 метра северно от селото е намерена римска пещ.

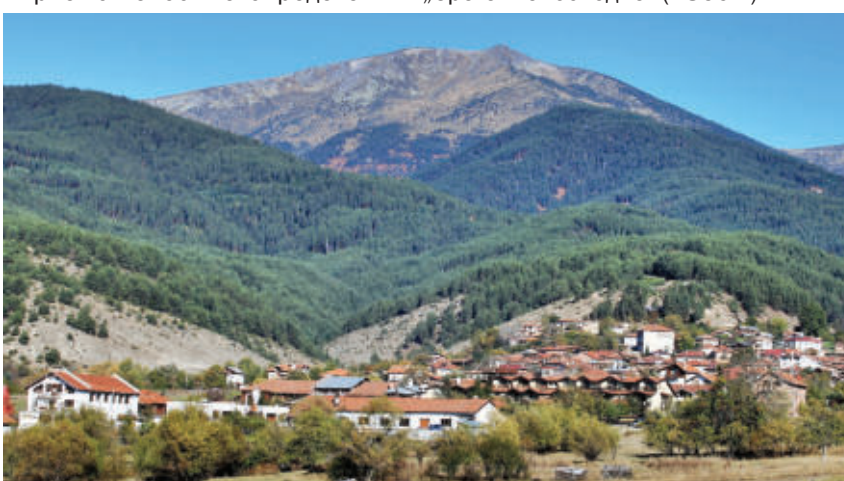
Разложкото село е изходен пункт на много и интересни туристически маршрути. („Птеката на глухаря“, „Птеката на рилската иглика“, село Добърско - „Копана черква“ и др).

Един от тях е от село Добърско до хижа „Добърско“, спусната високо в пазвите на Рила на 1750 мн. в. Денивелацията е 700 м и пътеката е предимно с изкачване в продължение на 10 км. За улеснение може да се стигне с автомобил до заведение, където предлагат рибни ястия. Над него има малко старинно мостче, в лявата страна на което, по сухо дере, започва маршрутът. От тук се следва синята маркировка. С увеличаване на височината гледката става все по-прекрасна - на изток се стелят меките възвишения на Родопите, а на юг се издигат величествените

очертания на Пирин. Долу в подножието се вижда Добърско. Птеката следва маркировката и ту преминава в широк коларски път, ту се стеснява и едвам минава през избуяли тревни и храсти, ту излиза на някоя слънчева полянка. Неусетно се стига до Козята пътека - едно от предизвикателствата на маршрута. Хребетът е по-стръмен и изкачването е по-трудно. Следва участък, който е по-полегат. Птеката излиза на широка поляна, на която има информационна табела за Балканската дива коза - застрашен вид, вписан в Червените книги на България и на света. Основната й популация е в нашите планини и се среща в района. Има и табела с данни за глухаря, която също се среща по тези места.

Продължава се нагоре по пътеката към хижа - последното предизвикателство в изкачването. Хижа „Добърско“, разположена на обширна горска поляна, е изходен пункт на много туристически маршрути, сред които са хижите „Семково“ и „Македония“.

30 години ПП „Странджа” ПАРКЪТ Е ЕДНА ОТ ПЕТТЕ ПРИОРИТЕТНИ ЗАЩИТЕНИ

Природен парк „Странджа”, обявен през 1995 г., е най-голямата защитена територия в България (1 161 км² – 1 % от площта на страната). Обхваща централна българска Странджа в териториите на община Малко Търново и част от община Царево. На юг граничи с Турция, а на изток с Черно море. Целта на създаването му е дългосрочно опазване на уникалната природа във водосборните басейни на реките Велека и Резовска и устойчиво социално-икономическо развитие на региона. Природният парк включва 32 защитени територии със собствен статут – строги резервати, защитени местности и природни забележителности. ПП „Странджа” е една от петте приоритетни за опазване територии в Централна и Източна Европа (Люцерн 1992 г.). През 1998 г. природният парк е включен в мрежата КОРИНЕ Биотоп заради европейското му значение за опазването на уникалната растителност и богатата фауна с множество застрашени видове, включително птици. През 1997 г. паркът е обявен и за Орнитологично важно място от BirdLife International - над него преминава вторият по големина прелетен път на птиците в Европа – Via Pontica.

ПП „Странджа” е единствен представител на широколистни гори на умерения климат с лавровиден подлес и има европейско значение по отношение на богатството на висшата флора, гнездящите птици, разнообразието от влечуги и световно значение за бозайниците, безгръбначните животни и горите с терциерна растителност. Цялата територия на парк „Странджа” е включена в международната екологична мрежа Натура 2000. В него са обособени две защитени зони.

Защитена зона „Западна Странджа” (33 „Западна Странджа”) обхваща западните части на Странджа планина. Тук попадат горните течения на водосборните басейни на реките Средешка и Факийска.

В 33 „Западна Странджа” са установени 112 вида птици, 25 от които са включени в Червената книга на България, а 53 са от европейско природозащитно значение. Мястото осигурява подходящи местообитания за 37 вида, за които се изискват специални мерки за защита. 33 „Западна Странджа” е от световно значение за опазването на застрашения от изчезване царски орел /*Aquila heliaca*/, който гнезди тук, както и за опазването на още 8 вида птици – ловен сокол /*Falco cherrug*/, черна каня /*Milvus migrans*/, ливаден блатар /*Circus pygargus*/, дебелоклюна чучулига /*Melanocorypha calandra*/, белочела сврачка /*Lanius nubicus*/, голям маслинов присмехулик /*Hippolais olivetorum*/ и среден пъстър кълвач /*Dendrocopos medius*/ и други.

В границите на 33 „Западна Странджа” попадат пет защитени територии, четири природни забележителности – „Долмени Влахов дол”, „Долмен Паша дере”, „Долмен Лозенски дол” и „Големият камък” (Марков камък), както и една защитена местност – орнитологично важното място „Невестин гроб”.

В приморската част на Странджа се намира **защитена зона „Комплекс Ропотамо”**. Съществен елемент там са крайбрежните блатата с преобладаване на тръстика (*Phragmites australis*), теснолистен папур (*Typha angustifolia*), широколистен папур (*Typha latifolia*), крайбрежен камъш (*Shoenoplectus litoralis*), както и такива с водна лилия (*Nymphaea alba*), жабешка водянка (*Hydrocharis morsus ranae*), издута водна леща (*Lemna gibba*) и др. Характерни за комплекса са лонгозните гори от полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), полски бряст (*Ulmus minor*), черна елша (*Alnus glutinosa*), глог (*Crataegus monogyna*), със значително участие на лиани. Широколистните гори са главно от благун (*Quercus frainetto*) със средиземноморски елементи или смесен с космат дъб (*Quercus pubescens*) и виргилиев дъб (*Quercus virgiliana*). Комплекс Ропотамо включва общо 7 защитени територии, обявени с цел опазване на застрашени местообитания, растителни и животински видове.

Резерватите

В Странджа са девет и по дефиниция са зони със строг режим на охраняване, достъпът на туристите е разрешен само по маркираните пътеки, забранени са късането на растения, паленето на огън, риболовът и др.

„Силкосия” е първият резерват в България, обявен на 29 юни 1933 г. Разположен е край село Кости. Притежава значително растително богатство: 260 вида висши, 16 броя реликтни и 3 ендемични растения. Създаден е за съхранение на буково-горунови и букови гори с подлес от зеленика и други вечнозелени храсти.

„Узунбурак” („Лопушна”) е в землището на с. Сливарово. Той е най-големият биосферен резерват на България. Преобладават дъбовите гори и са представени най-големите по площ вековни букови и буково-дъбови гори в Странджа.

„Витаново” е разположен между гр. Малко Търново и с. Бръшлян. Над 40% от горите в него са източно-букови със средна възраст над 100 години. Установени са 462 вида висши растения. В резервата се опазват популации на 26 терциерни реликти и 9 балкански ендемити. Голямо богатство са повърхностните и подземните

карстови форми като карови полета, бигорни образувания, карстови извори в Голямо и Малко Айдере и пещерни образувания (Братанова пещера).

„Средока” заема площ в землищата на гр. Малко Търново и с. Стоилово. Това е територия с много стръмни долинни склонове и скални образувания по десния бряг на Меча река (Айдере). Тук се намира най-голямото находище на лавровишня и компактни групи от колхидски джел.

„Тисовица” е в землището на с. Българи. Това е най-младият резерват на територията на Странджа, обявен на през 1990 с цел запазване на първични източнобукови формации с подлес от вечнозелени храсти – странджанска зеленика, тис и др.

„Ропотамо” се намира на 15 км от гр. Созопол. Обявен е с цел опазване на горски съобщества от лонгозен тип, разположени около едноименната река.

Поддържан резерват „Балабана” се намира в землището на Елхово. Обявен е с цел опазване на горите и защита гнездилищата на редки видове птици.

Поддържан резерват „Вельов вир” се намира в землището на гр. Приморско. Опазва голямо находище на бяла водна роза, жълта водна лилия (бърдуче), блатно кокиче и лонгозна гора.

Поддържан резерват „Пясъчна лилия” се намира в землището на гр. Созопол. Най-малкият резерват в България опазва едно от най-големите находища на терциерния реликт пясъчна лилия.

Растителен свят

Особеностите и богатото биоразнообразие на странджанската флора се дължат на геоложкото минало на планината, на нейния климат и на уникалното ѝ географско положение на кръстопът между Европа, Средиземноморието и Азия. Специфичната ѝ растителност се оформя още преди образуването на Босфорския проток между Европа и Азия. Тази древна растителна общност е наречена южно-евксинска (от гръцкото „Евксиния понт” – Черно море) или колхидска (по името на митичната Колхидска долина в Грузия, Кавказ) и обединява територии в Странджа, Северна Турция, Кавказките републики, северозападен Иран. Близостта на Черно, Мраморно и Егейско море оказва влияние съобществата, широко разпространени в Европа по времето на Терциера, да оцелеят и да се съхранят тук.

Горите в Странджа са основно дъбови и източнобукови и покриват около 80% от територията ѝ. Голяма част от тях са естествени и вековни и се отличават от широколистните гори в Европа с присъствието на реликтен вечнозелен подлес от лавровидни храсти.

Общият брой на растителните видове в Странджа е около 1665 – над 47% от всички видове висши растения в България. Флористичните ендемити наброяват 56 вида. Българските ендемити са представени от 6 вида, сред които българска круша, хилядолистен воден морач, българско еньовче, крумово великденче, кримски лен и др. Балкански ендемити са 40 вида, сред които се откроява странджанското сапунче.

Броят на реликтните растителни видове в Странджа е 64, като в Европа седем от тях се срещат единствено тук – странджанска зеленика,

странджанско бясно дърво, кавказка боровинка, лъжник, колхидски джел, чашковидната и багирлна звъника. Зелениката – символ на планината, по времето на топлия и влажен терциерен климат е била разпространена дори на Скандинавския полуостров (Швеция). Днес тя е запазена в естествената си среда единствено в Странджанско-Кавказката област, по атлантическото крайбрежие на Иберийския полуостров и на Канарските острови. Растението е силно уязвимо – то залявя и загива при опитите да бъде пренесено извън дълбоките и влажни долове, които обитава.

В западна Странджа преобладават широколистните смесени гори,

представени от цер (*Quercus ceris*) и благун (*Quercus frainetto*) със средиземноморски елементи в подлеса. В най-южната част горите са главно от източен горун (*Quercus poly-carpa*) и източен бук (*Fagus moesiaca*). Разнообразието на растителността – досега са установени 119 естествени и полуестествени хабитати, поставя ПП „Странджа” на едно от първите места в Европа

Животински свят

Както при флората, животинският свят в Странджа се отличава с богато разнообразие. Сред слабо проучените **безгръбначни животни** консервационно значими са 164 вида. Терциерни реликти са 34 вида, а от

гнездящите тук земноводни – сив кълвач и среден острозъб за черен щъркел, европейски орел змияр, малък кр. орел, малък орел, буков кълвач, полубеловръжен кълвач, време на миграция и 5 световно застрашени вида – корморан, къдроглава потапница, ливаден шаварче.

За южния белогръб в Странджа са защитена територия с световна величина полубеловратата му маслинов присмехулик синигер, а от европейски лешояд, черния и бялата четири вида орли.

ендемичните 4 вида са локални и 80 са български. В Световната червена книга са включени 16 вида, а в европейската – 10.

Странджа е българската защитена територия с най-богата гръбначна фауна – 261 вида. По своето **рибно богатство** ПП „Странджа” е сред първите в Европа. Във вътрешността на парка са установени 41 вида сладководни и проходни риби, а още 70 вида обитават крайбрежната акватория на Черно море. В Световния червен списък са включени 12 вида сладководни риби. В Европейската Червена книга е записана дивата форма на речната пъстърва, а в националната Червена книга – 8 вида, сред които триглата бодливка, дивият шаран и брияната.

В природния парк са установени **9 вида земноводни и 23 вида влечуги**. Застрашени в световен и в европейски аспект са жабата дървесница, ендемичният подвиж на сирийската чесновница и големият тритон. Популацията на тракийската черноврата стрелушка – локален ендемичен подвиж за Южното черноморско крайбрежие, представлява половината от световната. Редки видове са обикновената и каспийска блатна костенурка, шипобедрената и шипоопашатата костенурка, смоят мишкар, змията червейница, жълтокоремникът, горският гущер и гекоът.

Със своите **269 вида птици** (две трети от цялата българска орнитофауна) Странджа е сред най-важните орнитологични защитени зони в България. Над нея преминава вторият по големина прелетен миграционен път в Европа – **Via Pontica**. Природният парк е най-важната територия в страната за

Районът на Западна Странджа има значение за опазване на застрашения от изчезване царски орел, както и за опазване на блатар (Falco cherrug), черна каня (Milvus migrans), ливаден блатар (Circus pygargus), дебелоклюна чучулига (Melanocorypha calandra), белочела сврачка (Lanius nubicus), голям маслинов присмехулик (Hippolais olivetorum) и среден пъстър кълвач (Dendrocopos medius).

Планината се отличава с обилно разнообразие от бозайници. Дребните видове, като в Световната червена книга са 8 вида гризачи (лакомият, три вида сънливци, полевка и малка орява), Прилепите са 22 вида.

ЕНИ ТЕРИТОРИИ В ЦЕНТРАЛНА И ИЗТОЧНА ЕВРОПА

измеродно рибарче и ед най-важните места ел, египетски лешояд, креслив орел, скален л, бухал, среден пъстър оврата мухоловка. По дия в района се срещат рашени вида – малък оглав пеликан, белоока аден дърдавец, водно

огръб кълвач вековните а са втората по важност итория в света. От на са популациите на а мухоловка, големия мехулник и жалобния опейска - на египетския и бял щъркел, бухала и л.

Западна Странджа за опазването на изчезване в световен орел (Aquila heliaca), зането на ловен сокол черна каня (Milvus milvator (Circus pygargus), нулига (Melanocorypha ела сврачка (Lanius пуслинов присмехулник (orm) и среден пъстър (ormos medius). е обитава от **62 вида** бните бозайници са 27 стовния червен списък и (далугер, малко сляпо сънливци, гюнтерова ка оризишна мишка). 22 вида, 12 от които

присъстват в Световния червен списък (дългоух нощник, средиземноморско прилепче и др.).

Обичайни сред едрите бозайници са сърната, благородният елен и вълкът. Широко разпространени са дивата свиня и чакалът. Често се срещат лисица, язовец, бялка и др. Популациите на видрата и дивата котка са сред най-многобройните в Европа. В Световния червен списък са включени пъстрият пор, видрата и тюленът монах.

Възможности за туризъм в Странджа

Планината Странджа и в частност едноименният природен парк предлагат на туристите или на участниците в различни експедиции разнообразни туристически и рекреационни ресурси с възможност за незабравими преживявания.

Пътуващите по шосе № 98 (първокласен път, който се отклонява от първокласен път Е-87 в местността Пода край Бургас, и през местността Босна и с. Звездец стига до Малко Търново) имат възможност да се любуват на типични странджански пейзажи, да отдъхнат край пътни чешми и заслони, да преминат над красивата местност Ковач по големия виадукт над р. Велека с височина 50 м. По скалите в долината на р. Велека може да се правят катерене и спускания по рапел. По горските пътища може да се кара планински велосипед, по р. Велека – да се пътешества с лодка или със сал в 9-километровия плавателен участък преди вливането ѝ в Черно море. Карстовите райони около селата Младежко, Варовник, Голямо Буково, Бяла вода; пещерите Голямата въпа, Братановата и други са желани предизвикателства за пещерняците, а за любознателните туристи специалистите от Дирекцията на Природен парк „Странджа“ предлагат планински, екологични, орнитологични, спортни, културно – познавателни маршрути, туристически водачи, информация за обекти за настаняване и хранене. По Черноморското крайбрежие на Странджа можете да се настаните в частни квартири или малки семейни хотели. Покрай морския бряг има къмпинги, а по поречията на Велека, Резовска и Младежка има живописни места за бивакуване.

Туристически обекти

Село Бръшлян – архитектурен и исторически резерват със запазени странджански къщи от 18 – 19 век, обявени за архитектурни паметници. Тук се намира старинната църква „Св. Димитър“, построена в края на 17 век с килийно училище – архитектурен паметник. Интерес представлява и етнографската сбирка.

Град Малко Търново - Архитектурно-музеен комплекс, чешма в центъра на града „Големият врис“, православен храм „Успение Богородично“ – архитектурен и исторически паметник, източнокатолически катедрален храм „Св. Троица“, Природонаучен музей, в който множество снимки и игри запознават посетителите със странджанската природа. Тракийска гробница в местността „Пропада“ – на 4 км. северозападно от града – археологически паметник на културата, **тракийска куполна гробница в местността „Мишкова нива“** – археологически паметник от национално значение. Интерес за туристите представляват барите – запазено традиционно пране в естествени условия.

Град Ахтопол – останки от антична крепост в града, църква „Св. Възнесение Христово“ – архитектурно-художествен паметник, крепостна стена – архитектурен паметник, музейна сбирка, сграда на старото гръцко училище – архитектурен паметник.

Местност „Индипасха“ – древно тракийско оброчище. Намира се на 18 км. от Малко Търново в посока село Сливарово.

Историческа местност „Петрова нива“ – мемориал на загиналите в Преображенското въстание през 1903 г., музейна сбирка. Намира се на 14 км.

от село Звездец.

Извори на река Младежка – карстови извори, откъдето извира планинска река. Намират се в близост до село Младежко. В района има пещери и останки от ранновизантийска крепост.

Село Граматиково – горска сбирка с представяне на природата на Странджа.

Село Българи – единственото място, където е запазен в автентичен вид нестинарският ритуал, изпълняван всяка година на деня на Св. св. Константин и Елена (стар стил).

По-известни Странджански празници

Кукеровден и Паликош – празнуват се 40 дни преди Великден, на Сирни Заговезни в град Малко Търново и в селата Граматиково, Звездец, Кости, Бродилово (община Царево), Ясна поляна (община Приморско) и Созополското село Зидарово. В Созопол в деня на Сирни Заговезни се провежда общински събор на маскарадните

игри. В гр. Елхово и в с. Бояново обрядът Кукеровден се изпълнява в понеделника след Месни Заговезни.

Кукеровден е обряд с карнавален характер за осигуряване на плодородие и здраве за общността. Кукерските маскарadni игри съхраняват и възпроизвеждат един от най-древните Дионисиеви обреди – съучастието в обряда на смъртта и новото раждане на Сина на Великата богиня-майка – Бога – Слънце/Огън. Странджанският бял кукер е отглас от езическите Големи Дионисии.

събор „Фолклорен венец – Божура“ – провежда се в гр. Средец през май.

Поклонническо шествие на петте странджански нестинарски села до Голямата аязма – в последната неделя от м. май, предшестваща 3 юни. Изходни точки: в община М. Търново селата Граматиково и Сливарово и в община Царево селата Българи, Кости и Кондолово.

Нестинарски обряд - 3 юни, с. Българи. Нестинарството съхранява и възпроизвежда древен Дионисиев обряд – съприкосновението със Сина на Великата богиня-майка – Бога-Слънце/Огън, чрез танц в жаравата. **На 30 септември 2009 г. ЮНЕСКО обяви нестинарството за световно нематериално културно наследство.**

Национален събор-надпяване „Странджа пее“ – в началото на м. юни, през четири години, с. Граматиково, община Малко Търново.

Традиционни празници на гр. Созопол „Света Марина“ – средата на м. юли.

Поклонническо шествие до пещерата-светилище „Св. Марина“ – 30 юли (стар стил), с. Сливарово, общ. М. Търново.

Национален възпоменателен събор в м. Петрова нива, в чест на Илинденско-Преображенското въстание (1903) – предпоследната седмица на м. август.

Културни празници на гр. Малко Търново – седемдневни културни прояви в последната седмица на м. август. Едновременно с началото на празниците стартира десетдневен **Международен пленер по живопис „Странджанска палитра“**, с участие на художници от България и балканските страни.

Фестивал на мановия мед – първата десетдневка на август, гр. Царево.

Традиционни Ахтополски вечери – втората седмица на август, гр. Ахтопол.

Международен плувен маратон – последната седмица на м. август, гр. Царево.

Аполония – празници на културата и изкуствата, началото на септември, град Созопол.

ПЪРВЕНЕЦЪТ НА СЕВЕРНА АМЕРИКА ОТНОВО СЕ НАРИЧА МАККИНЛИ

Уилям Маккинли

В света има толкова много върхове, че е трудно и рисковано някой да посочи точния им брой. Едно обаче е пределно ясно. Те са високи и много-високи, каквито са 14-те световни осемхилядника. Те са красиви и най-красиви, каквито са Матерхорн и Алпамайо. Точно седем са и най-високите върхове на седемте континента. За един от тях е следващият разказ, защото историите на неговите изкачвания и имена са твърде любопитни. А на 25 януари 2025 г. новият-стар президент на САЩ Доналд Тръмп подписа Указ за поредната смяна на неговото наименование.

Най-коварната планина

През 1794 г. в на залива Аляска работи английска експедиция, която има за цел да направи геофизически снимки на района. В един от редките слънчеви дни ръководителят на експедицията Джордж Ванкувър забелязал висок, снежно-леден връх, неизвестен до тогава на европейците. Без да знаят височината му, местните хора го наричали Денали, което в превод значело „велик“, „огромен“ и „дом на Слънцето“. Дълго време

обаче никой от алпинистите не му обърнал внимание.

Едва през 60-те години на XIX век, когато Аляска буквално била окупирана от златотърсачи, един от тях, Денсмор, стигнал най-близко до подножието му. Направил му подробно описание и дори дал идея за неговото изкачване.

В 1896 г. когато предизборната надпревара за президент на САЩ била в ход, друг златотърсач – Уилям Дике, за да помогне на своя любимец, кандидата на Републиканската партия Уилям Маккинли, кръстил върха на неговото име. И тъй като Уилям Маккинли спечелил изборите и от 4 март 1897 до 14 септември 1901 г. е бил 25-ят президент на САЩ, това още повече популяризиало върха и подтикнало много кандидати за първото му изкачване.

В началото на XIX век няколко експедиции се отправяли към връх Маккинли. През 1902 г. четирима любители алпинисти трябвало да отстъпят, тъй като избраният от тях път се оказал доста труден. От 1903 до 1905 г. известният изследовател Фредерик Кук направил три опита, като в един от тях по Западния гребен достигнал 3353 метра. Това не го отчало и през 1906 г., придружен от носача Борил, Кук обявил, че е достигнал върха. Дори написал книга, където описал този подвиг. Години по-късно друг известен полярник – Робърт Пири, с когото двамата с Кук били непримирими съперници, уговаря Борил да заяви, че двамата не са изкачили Маккинли, а друг, много по нисък връх. Кук не се защитава и така битката за първото изкачване на най-студения връх на планетата остава открита. През 1910 година това дава основание на трима златотърсачи без специална подготовка и алпийски съоръжения да направят нов

опит, при който да достигнат Северния връх (Маккинли се състои от два върха – Южен или Главен – 6193 м и Северен – 5936 м).

На 7 юни 1913 г., най-после и Главният (Южният) връх е изкачен от четирима американци – Уолтър Харпър, Хъдзън Стък, Хари Карстенс и Робърт Тейтъм. Въодушевен от това постижение Тейтъм, който бил свещеник, от купола на най-високата точка на Северна Америка изрекъл знаменитата фраза: „Да погледнеш от Маккинли е все едно да погледнеш в Рая“. Проблемът „Маккинли“ най-после бил разрешен, но това не спряло устрема на мераклиите да стъпят на купола на най-северния и най-студения голям алпийски връх, който е и най-високата точка на континента Северна Америка. Поради това днес към Маккинли са прокарани десетки маршрути с различна категория на трудност.

На този толкова емблематичен връх са се изкачили и повече от 20 български алпинисти. Първи на 27 юни 1988 г. това правят четирима алпинисти на дружество „Планинец“ София – Николай Петков, Иван Масларов, Мариана Проданова-Масларова и Иван Луканов. След изкачването на този връх Атанас Скатов и Петя и Камен Колчеви последователно стават притежатели и на втората по значимост алпийска корона – „Короната на планинските първенци“ („Севън съмитъс съмитър“) или както всички я наричат „короната на богатите“, защото за нейното спечелване са нужни много пари, и то в зелено.

Най-високата точка на Северна Америка се извисява сред ледените обятия на Аляски хребет. Намира се на 63 градуса северна ширина и на 360 км от Северния полюс. Ако подножията на значително по-високите върхове на Хималаите и на другите големи планини в света започват от около 3000 м н. в., при Маккинли това начало е от долината на Юкон, която е само на 450 м н. в. Поради това няма друг връх в света, чиято абсолютна височина да е толкова голяма – цели 5743 м, защото дори за Еверест тя е „само“ 3548 м.

Близостта до океана (200 км от залива Кук) обуславя и климатичните особености на района и върха. Тук температурата дори и през лятото не надвишава +12/14 С, а скоростта на вятъра често стига до 160 км/ч. Влажните ветрове, които проникват по долината Юкон, носят обици снеговалежи

Русия си иска Аляска

и това „сваля“ снежната линия на върха до 1650 м н. в. Поради това няма друг връх с толкова много и огромни ледници, най-големият от които е Кахилтна, дълъг 73 км. Особените климатични условия, техническите трудности и фактът, че Маккинли е най-северният голям връх на нашата планета, са станали причина специалистите да го наричат „най-коварната планина в света“. И тъй като е един от седемте върха в колекцията „континентални първенци“, интересът към Маккинли в последно време значително се засили.

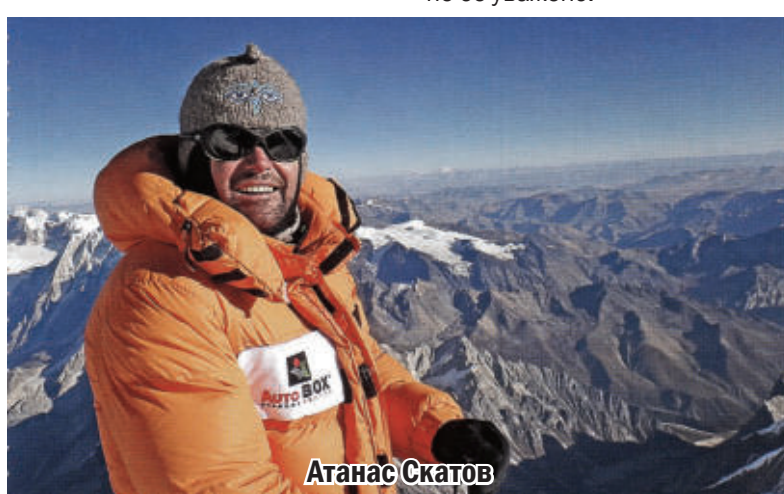
След 1901 г., когато е убит Уилям Маккинли, от Демократическата партия на щата Аляска са правени няколко опита името на върха да бъде сменено, като се върне старото му име Денали. Опитите не са успявали поради твърдия блокж на щата Охайо, родното място на Уилям Маккинли. Това обаче успява да направи Барак Обама, когато през 2015 г. прави историческо посещение на Аляска. И така, от 1 септември 2015 г. на върха е върнато старото име Денали. Това не продължава дълго, тъй като с указ на Доналд Тръмп от 25 януари 2025 г. връхът отново е Маккинли.

В средата на XIX век полуостров Аляска е един от бедните райони на Русия. Навярно поради това през 1867 г., или преди 158 години, император Александър II продава полуострова на САЩ. И така след сделката за 7 200 000 долара Аляска, с площ 1 500 000 кв. км., става поредният американски щат.

Днес, когато Аляска е сред бързо развиващите се райони, в Русия започва процедура за анулиране на договора от 1867 г. В мотивите на инициаторите се изтъква, че в миналото жителите на полуострова са били с руски произход, както и това, че първите европейци, стъпили на въпросния полуостров на 21 август 1732 г., са моряците на руския кораб „Св. Гавриил“. Към настоящия момент инициаторите са събрали малко повече от 40 000 подписа в подкрепа на тяхното искане. То обаче няма как да бъде уважено от администрацията на САЩ, дори и да бъдат удвоени подписите, защото в конституцията на САЩ е записано, че по никакъв повод не се предвижда отделянето на нито един от щатите. Поради това и искането на Тексас преди години не бе уважено.

Петя и Камен Колчеви

Атанас Скатов

УНИКАЛНО – 30 ПЪТИ НА ЕВЕРЕСТ!

Съвременник съм на голямата битка за изкачването на 14-те надоблачни гиганта, наречени осемхилядниците. Съхранил съм имената на много алпинисти, оставили трайни следи в хималаизма. Но това, което тези дни се появя в информационните новини, надминава всичко досега, защото новият герой има в актива си не само тези 30 изкачвания, а и още 14.

Началото бе на 3 юни 1950 г. Невероятно, но факт! Двама французи стъпват над 8-те хиляди метра. **Върхът е Анапурна (8091 м)**. Имената им остават вписани в световната история на алпинизма – **Морис Ерзог и Луи Лашенал**. Еуфорията бързо преминава, защото има един връх, който граничи с небето. Погледите са натам. **Еверест (8848 м), 11 часа и 30 минути 1953 г.** Двама души докосват небето – Едмунд Хилари от Нова Зеландия и местният непалски шерп Норкей Тензинг. Е, вече по-спокойно приемаме дадено изкачване за сензация. Зареждат се обаче едно след друго

съобщения за свръхчовешки дела.

Един човек два пъти на Еверест – **Наванг Гамбу**. Друг човек, изкачил всичките 14 осемхилядника – **Райнхолд Меснер**. Новините от Хималаите ни затрупваха. Следваха 5, 10, 15, 20, 25 пъти изкачване на Еверест. Съвсем очаквано дойде и последната вест. **Шерпът Ками Рита е осъществил своето 30-то юбилейно изкачване**. Не изписвам последно, защото знам, че Ками няма да спре.

Когато шерпите Ками Рита и Пхурба Таши се надпреварваха и често разменяха водачеството по този показател, Ками заяви – **„Аз не гоня рекорди. Аз просто си гледам работата, аз съм високопланински водач“**. Таши се съобрази с възрастта си и спря. Избра момента, в който двамата добри приятели Ками и Пхурба, с общи усилия на 16 май 2018 г. изнесоха 23-килограмов бюст на 8848- метра. Вече седем години там е бюстът на създателя на непалската армия и герой на Непал **Цар Притви**

Нараян Шах. Ками продължи, за да стигне към настоящия момент до 30 изкачвания. Ето как изглеждат тези 30 стъпки до края на земята:

Ками не случайно е попаднал сред високопланинските водачи в Хималаите, защото неговият баща също е работил дълги години като шерп. Но това се случва пж времето, когато изкачванията на тези върхове все още създаваха трудности и бе рядкост шерп да стъпи над 8-те хиляди метра. За сметка на това пък брат му е бил на Еверест впечатляващите 17 пъти.

Първото изкачване на Ками на Еверест датира от **13 май 1994 г.** Пак на 13 май, но през 1999 г., той прави своето пето изкачване и силно впечатлява алпийските специалисти, най-вече търсещите гидове за първия връх на планетата. После следват – 10-то на 30 май 2005 г., 20-то на 27 май 2018 г. и **30-то на 22 май 2024 г.** Четири години той прави по две изкачвания и това са 2009, 2010, 2013 и 2019. Всичките му изкачвания са без

допълнителен кислород, като само две са направени през месец юни, а 28-те – през месец май. Ками не е правил нито едно изкачване през есенния период – октомври.

Това, което прочетохте до тук, не е всичко за този великолепен алпинист, защото той е стъпвал още 14 пъти на върхове над 8-те хиляди метра. Осем пъти е бил на **вр. Чо Ойю (8201 м)**, четири пъти на **вр. Манаслу (8163 м)** и по веднъж на **К2 (8611 м)** и **Лхотце**

(8516 м). До къде ще стигне? На този въпрос Рита не бърза да отговаря. Както споменахме още в началото, той не прави рекорди, а си върши съвестно работата. А тя е да води богати клиенти. Където ще го ангажират, зависи от тях. И тъй като Еверест е цел номер едно за богатшите, значи пак ще се ходи до Еверест. А новият сезон започва само след два месеца.

страницата подготви
доц. Сандю БЕШЕВ

ЗИМНА РАЗХОДКА ДО ХИЖА „МЛАДОСТ“ В ПРЕСЛАВСКА ПЛАНИНА

Средата на февруари е, кокичетата прецфтяха, а техните братя минзухари с прекрасния си слънчев цвят се промушиха през нападалата шума в гората. Група туристи от туристическо дружество „Патлейна“ решихме да се полюбуваме на тази красота в неделния ден. Но утрото ни изненада. Времето бе решило да покрие с бяла пелена земята. Снежинки танцуваха плавен танц, който завършваха с нежно кацане по земната повърхност, по клоните на дърветата и по покривите на къщите.

Срещата ни беше в центъра на град Велики Преслав, където групата ни се събра, но имаше и такива, които Снежко бе уплашил и останаха в къщи на топло.

Потеглихме към град Търговище, поточно към местността Парка, където оставихме колите и започнахме изкачване нагоре по една от пътеките, която повечето хора избират да се качат до хижа „Младост“.

Хижа „Младост“ се намира над град Търговище, до нея има няколко пътеки и път за автомобили. Тя е място за отмора и

разходка на жителите на Търговище, през зимата там децата могат да се спускат със шейни, а в пролетни и летни дни може да се играе футбол, има и волейболна площадка. От хижата има прекрасна гледка към града и околностите, като при хубаво време може да седнете на обособените места наоколо и да се наслаждавате на прекрасни природни пейзажи.

Нашата група бе от девет души, трима младежи поведоха напред, снегът прехвърчаше край нас, а слънцето огряваше пътеката. Вървахме покрай малко поточе, а след 15 минути се озоваваме на заслон със стара чешма, спряхме за кратка почивка и фотографии. После продължихме изкачването по пътя вървеше право нагоре. Следващата почивка бе под една табела с надпис „Императорската спирка“. Малко по-нагоре спряхме на спирка „Горна Оряховица“.

През по-голямата част на маршрута вървахме в гора, облечена в бяла премяна. Почти в края на пътеката се отри красива

снежна гледка на изток. Малко след това последваха полянки със сини и жълти минзухари, които снетът се опитваше да скрие, но те упорито показваха своите златни и сини корони.

Повървахме няколко метра и чухме шум на автомобили - това бе знак, че сме близо до асфалтовия път, който стига до хижата. Пред погледите ни се показа и вятърната перка. Излязохме на пътя - хижата бе на 500 метра пред нас.

На поляната над хижата имаше деца и родители, които се забавляваха със шейни. Влязохме в столовата, залата бе пълна с хора, но един от младежите с нас бе стигнал хижата 20 минути по-рано и бе запазил голяма маса. В събота и в неделя в хижата има голямо разнообразие от домашни вкусотики. Някои хапнаха топла супа, други качамак, трети домашни питки, имаше и избор на различни десерти. Сгряхме се с топъл чай с капачка коняк. Поседяхме, поговорихме, бяхме се затъжили за преходи в тоя зимен сезон и всички бяха щастливи и заредени с енергия.

Планът ни бе да слезем пътом през древния град Мисионис, но мъглата се бе състила и решихме да се върнем по пътеката, по която дойдохме. Ще отидем там друг път.

Качването направихме за час и половина с почивки и правене на снимки, а слизането бе за 50 минути, но бе пътеката бе доста хлъзгава и заледена.

Пожелахме си „довиждане“ до следващото пътешествие с ТД „Патлейна“.

за вас разказа Ваня НЕДЕВА

НОВ ПОГЛЕД КЪМ ЖИВОТА И ДЕЛОТО НА ВАСИЛ ЛЕВСКИ

Историкът и изследовател проф. Пламен Павлов предлага нов поглед към живота и делото на Васил Левски в най-новата си книга „Васил Левски: най-добрият ни българин“, съобщават издателите от „Сиела“. Книгата събира 15 истории за българския Апостол на свободата, за неговите съмишленици, за идеите и наследството, които оставя.

„Сред пантеона от бележити личности в българската история като категоричен обединител на българската нация блести името Васил Левски – човекът олицетворение на волята за свобода и демокрация“, казват от екипа. Те отбелязват, че включените в книгата студии и статии надхвърлят биографичния разказ в своята конкретика и търсят отговор на спорни през десетилетията въпроси, които все още будят полемики сред историците - коя е рождената дата на Васил Левски; какви са събитията около залавянето му и евентуалното предателство; дейността на Левски в Македония; връзките му с бесарабските българи.

„Книгата представя множество аспекти от живота и делото на Апостола на свободата, като акцентира на

неговата роля като основоположник на Вътрешната революционна организация, която обединява различни социални слоеве на българското общество. Авторът разглежда Левски не само като революционер, но и като духовен водач, чиито идеи за свобода и равенство и до днес вдъхновяват българите“, отбелязват издателите. Те посочват, че проф. Павлов разкрива малко известни факти за епохата на Възраждането и рисува пъстър гоблен на едно бурно време.

Като опира своя текст на открития, достигнати благодарение на новите изследвания и исторически документи, уважаващият учен създава цялостна панорама на периода, като разглежда личността на Левски и неговото влияние върху българската история. Чрез обширните си проучвания той подлага на критика стереотипи и митове около българската революционна дейност и показва как образът на Левски съчетава вярата на християнския монах с модерните демократични идеи.

„По уникален начин Левски съчетава в себе си вярата на християнския монах с мисленето на

модерния човек, военната строгост с толерантността. В монархическа Европа на XIX в. Левски се бори за „демократска република“, за справедливи и „свети закони“. В неговата мисъл са споени библейската мъдрост и убедеността в креативната сила на човека: „Времето е в нас и ние сме във времето, то нас обръща и ние него обръщаме...“ Левски заявява, че „българският народ ... се нуждае от достойни хора, които да го водят по пътя на благодействието, така щото да бъдем равни на другите европейски народи“. Българският Апостол на свободата е личност със световни измерения и това се признава от всички, докосвали се до неговия живот, дейност и идеи“, казва авторът на книгата проф. Пламен Павлов.

ПОКЛОН, АПОСТОЛЕ!

На 16 февруари т. г. туристи от пловдивските дружества „Руен“, „Еделвайс“, „Шипка“ и „Чернатица“, ТД „Атанас Спиридонов“ - Стамболийски, ТД „Драгойна“ - Първомай, КТВ при ТД „Сърнена гора“ - Стара Загора и други от цялата страна участваха в похода-поклонение до манастира „Света Петка Мулдавска“ край Асеновград по случай 152-годишнината от гибелта на Васил Левски.

Обилният снеговалеж и студа в заснежените Родопи напомниха на стотиците походници и гости на събитието за далечната 1873 г., когато Апостолът загива за свободата на България.

Пред неговия барелеф в обителта те проследиха възпоменателната церемония за живота и делото на Васил Левски и панихидата в негова памет.

Поднесени бяха много венци и цветя. Всички посетиха скривалището в манастира „Света Петка Мулдавска“, давало многократно убежище на Апостола при обиколките му в Пловдивския край. Всички изпитаха възлание от досега с това свято място.

Благодарим на Община Асеновград за отлично подготвения празник, традиционен отпреди повече от 80 години.

м.с. Николай ДОБРЕВ - председател на ТД „Еделвайс“ - Пловдив

ОБЯВА

На 03.03.2025 г. БТС, туристическо дружество „Родопея“ и кметство с. Ягодина организират туристически събор в чест на 147 години от освобождението на България от турско робство, 130 години организиран туризъм в България и 23 години от създаването на Сдружение „Туристическо дружество „Родопея““ с. Ягодина

ПРОГРАМА:

10:00 ч. – Състезание по скоростно пешеходно изкачване на връх „Св. Илия“.

10:30 ч. – Тръгване на участниците в похода от центъра на с. Ягодина и изкачване на връх „Св. Илия“.

13:00 ч. – Тържествено слово по случай 3ти март и гърмене на топчето.

13:30 ч. – Обяв, осигурен от ТД „Родопея“.

14:30 ч. – Спортно-туристически състезания.

15:30 ч. – Награждаване на първенците от състезанията и закриване на празника.

Желаещите да участват в състезанието по скоростно изкачване на връх „Св. Илия“ да се запишат на телефони: 0895 65 85 58; 0895 65 85 50.

ЗАПОВЯДАЙТЕ НА ПРАЗНИКА!

ПОКАНА ЗА ОБЩО СЪБРАНИЕ
от Управителния съвет на ТД „Хайдут“ - гр. Калофер

Управителният съвет на ТД „Хайдут“ - Калофер, на основание чл. 26 ал.1 от ЗЮЛНЦ и решение № 2 от протокол № 2/12.02.25 г. на УС свиква Отчетно събрание на дружеството на 25. 04.25 г. от 17 ч. в Туристическа спалня „Тинтява“ при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет за работата на Управителния съвет за 2024 г.
2. Отчет на Инспектората за 2024 г.
3. Финансов отчет за 2024 г.
4. Освобождаване на членове на Управителния съвет и член на Инспектората.
5. Приемане на проекто-бюджет за 2025 г.
6. Приемане на календарен план за 2025 г.
7. Избор на делегати за Общите събрания и Конгресите на БТС.

При липса на кворум, на основание чл. 27 от ЗЮЛНЦ Общото събрание се отлага с един час и ще се проведе в същия ден от 18 часа, на същото място и при същия дневен ред, независимо от броя на присъстващите делегати. Право на глас имат само делегати, които са заплатили членския си внос за 2025 г.

Управителен съвет на сдружение ТД „Хайдут“ - гр. Калофер

ПОКАНА ЗА ОБЩО СЪБРАНИЕ
от Управителния съвет на ТД „Родопея“ - с. Ягодина

Управителният съвет на сдружение с нестопанска цел за обществено полезна дейност „Туристическо дружество „Родопея“, с. Ягодина, област Смолян на основание чл. 26 от ЗЮЛНЦ и чл. 26, ал. 2 от Устава свиква Общо отчетно събрание на сдружението на 12.04.2025 г., в 10:00 часа, в хижа „Тешел“, с. Тешел, община Девин, област Смолян, при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Приемане на нови членове в сдружението;
2. Приемане на отчет за дейността на сдружението за 2024 г.
3. Приемане на отчетен доклад на Контролния съвет за 2024 г.
4. Приемане на годишния счетоводен отчет на сдружението за 2024 г.
5. Приемане на Календарен план за дейността на сдружението за 2025 г.
6. Приемане на проектобюджет на сдружението за 2025 г.
7. Избор на делегат за ОС на БТС през 2025 г.
8. Разни.

При липса на кворум, на основание чл. 27 от ЗЮЛНЦ, Общото събрание ще се проведе в същия ден в 11.00 часа, на същото място и при същия дневен ред и ще се счита за законно, независимо от броя на присъстващите членове на сдружението. Поканват се всички членове на сдружението да участват в Общото събрание.

Управителен съвет на сдружение ТД „Родопея“ - с. Ягодина

ПОКАНА ЗА ОБЩО СЪБРАНИЕ
от Управителния съвет на ТД „Момини двори“ - гр. Гоце Делчев

Управителният съвет на сдружение ТД „Момини двори“ - град Гоце Делчев, на основание чл. 26 от ЗЮЛНЦ и чл. 22, ал. 1 от Устава на сдружението, свиква Общо събрание на 25.04.2025 г. от 17,30 часа в залата на Ловно-рибарско сдружение „Сокол“ - гр. Гоце Делчев, област Благоевград, при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчетен доклад на председателя за дейността на сдружението през 2024 г.
2. Финансов отчет на сдружението за 2024 г.
3. Доклад на Контролната комисия за работата на УС на сдружението през 2024 г.
4. Предложение за проекто-бюджет и приемане на бюджет за 2025 г.
5. Разискване и гласуване по т.1, т.2, т.3 и т.4 от дневния ред.
6. Приемане на програмите за работа на клубовете през 2025 г.
7. Освобождаване на член на Контролната комисия и избор на нов член.

При липса на кворум 50 % + 1 от членовете на сдружението, Общото събрание ще се проведе един час по-късно, на същото място и при същия дневен ред, независимо от броя на присъстващите членове на сдружението.

Поканват се всички членове на сдружение ТД „Момини двори“ - гр. Гоце Делчев да участват в Общото събрание. Право на глас имат само членове, заплатили членския си внос.

Управителен съвет на сдружение ТД „Момини двори“ - гр. Гоце Делчев

ПОКАНА ЗА ОБЩО СЪБРАНИЕ
от Управителния съвет на ТД „Добруджанец“ - гр. Генерал Тошево

Управителният съвет на ТД „Добруджанец“ – гр. Генерал Тошево, на основание на чл. 26 от ЗЮЛНЦ, свиква отчетно - изборно събрание на 29 март 2025 година от 18:30 часа в град Генерал Тошево, ресторант „Диана“ при следния

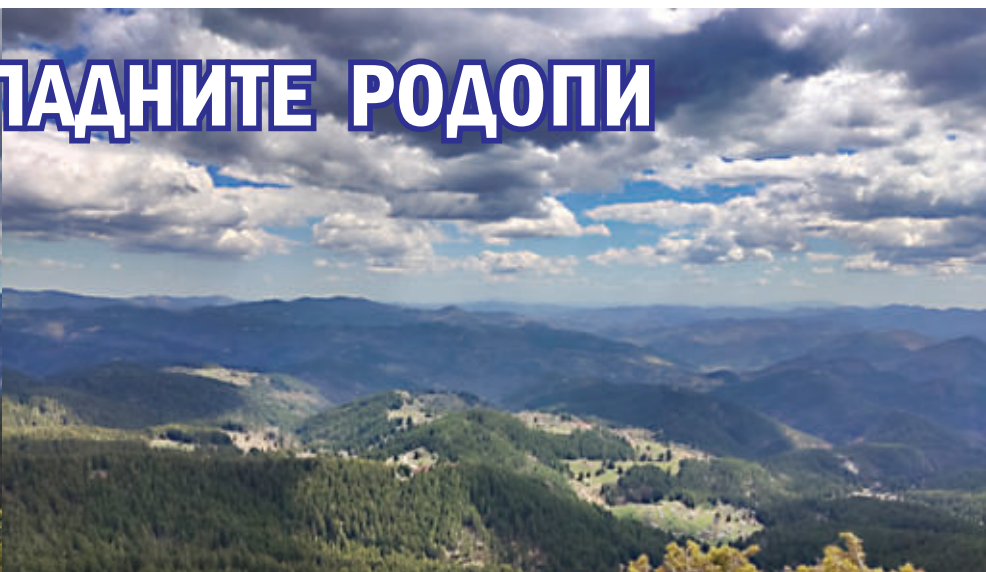
ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет за дейността на ТД „Добруджанец“ за 2024 година.
2. Приемане на Програма за работа на ТД „Добруджанец“ през 2025 г. и на бюджет за нейното осъществяване.
3. Обсъждане и гласуване на промени в устава на ТД „Добруджанец“.
4. Избор на Управителен съвет на ТД „Добруджанец“.
5. Избор на Контролен съвет на ТД „Добруджанец“.
6. Разни.

При липса на кворум от 50% + 1 от членовете на туристическото дружество, събранието се ще се проведе с 1 час по-късно, на същото място и при същия дневен ред.

Управителен съвет на ТД „Добруджанец“ - гр. Генерал Тошево

ТУРИЗЪМ В ЗАПАДНИТЕ РОДОПИ

Западните Родопи, като част от Родопска планина, впечатляват с разхвърляните си високи планински ридове, със заравнени била, с дълбоко врязани речни долини, с големи каньони - ждрела, алпийски чукари, вековни иглолистни гори, тучни ливади и обширни котловини. По-значителни ридове са Дъбраш, Велишко-Виденишки, Алабак, Къркария, Баташки, Девенски, Чернатица, Мурсалица, Букова планина, Перелишки, Преспански, Радюва планина, Добростански и Жълти рид. Западните Родопи се отводняват на север от десните притоци на река Марица, на юг от река Места и късите ѝ притоци направо в Бяло море, а на изток от река Арда и нейните притоци.

Това съчетание от високи върхове, дълбоко разчленени, гористи и открити местности, отвесни скали и карстови полета, заоблени била и тучни ливади, води до голямо разнообразие в картината на ландшафта. Тя, картината, много бързо се мени и от една се прелива в друга.

По значителни върхове са първенеца Перелик (2191 м), Орфей, Сютка, Баташки Снежник, Карлък, Персенк, Снежанка, Преспа, връх Момчил и др. Сред този лабиринт от вълнообразни планински вериги се намират **Букова планина** - част от Перелишкия дял. Северната граница на тази планина следи вододелното било на Перелишки дял, като започва от седловина (проход) Превала и продължава на изток през вр. Снежанка до местността Рожен и Роженската седловина (проход); източната границата е по Бяла река до вливането ѝ в Черна река; южната граница е по левия бряг на Черна река до устието на Крива река; западната граница на Букова планина започва от устието на Крива река на север до седловината Превала. Най-висок връх на тази планина е Снежанка (1926 м). Много атрактивен е ридът - „огърлицата“ Соколица, който се състои от пет риолитови върха с името Соколица. В тази планина се намират Смолянските свлачищни езера с техните изумрудени води.

Букова планина е изградена от големи пластове риолит и мощен хоризонт от мраморна скала. Изобилието от разнообразни, добре съхранени природни и антропогенни ресурси правят планината твърде привлекателна за туризъм през всички сезони на годината.

Маршрут: Пампорово - х. „Студенец“ - Орфееви скали - връх Соколица - скала Невястата - връх Турлука - крепост Соколица - Смолян - 4,5 часа

Една от първите хижи в Смолянския регион е старата **хижа „Студенец“** (за контакти: тел. 0889 73 69 16 и 0886 93 66 44). През 1936 г. сградата на граничната застава от старата граница (до 1912 г.) между България и Турция е превърната в туристическа хижа. През 60-те години на миналия век е построена новата хижа „Студенец“ на поланата близо до старата хижа.

Тръгваме на юг и се движим покрай туристическата ски-писта. След около 30 минути достигахме широка поляна и прохода-седло между върховете Мургавец (Караманджа) и Снежанка. Тази седловина се нарича Карталски проход. Продължаваме по туристическата маркировка в посока запад към връх Снежанка и Орфееви скали. На това седло има още две маркировки: едната за Соколица - Невястата - Смолян, а другата за връх Кокоши камък - х. „Смолянски езера“ - Смолян. Движим се нагоре по асфалтирания панорамен път и за около 20 минути стигахме до обширна карталова поляна - разлято седло. Вдясно пред нас се вижда връх Снежанка с кулата. От седлото тръгваме вляво по **зелената туристическа маркировка** в посока юг. Движим се по хоризонтална пътека, като подсичаме няколко малки връхчета и се озоваваме пред

кокетна беседка и табла с надпис „Орфееви скали“.

Тези скали са достъпни от север и са риолитни, т.е. от вулканско стъкло, което се цепи хоризонтално, вертикално и ромбовидно. От тези скали се открива една от най-красивите гледки в Родопска планина. Описанието на тази приказна и фантастична картина е много трудно, тя трябва да се види и преживее с очи, ум и сърце.

Връщаме се обратно до беседката. Продължаваме надолу по маркираната пътека в посока изток-югоизток и след още 35 минути достигахме малък дървен заслон, който се намира на разклона за хижа „Студенец“, хижа „Смолянски езера“ и върховете Соколица, крепостта Соколица (Калето-Аетос), природна забележителност скала

Невястата, връх Турлука и град Смолян. Поемаме за х. „Студенец“ в посока север-северозапад. Само за около 25 минути достигахме язовирната стена на река Куртев лом. Преминаваме по язовирната стена и в източния ѝ край свиваме надясно, по старата пътека за Смолян. В началото тя минава по левия бряг на реката, но след около 800 м продължава по хоризонтала, а след това се движим по равното било. От тук за около 20 минути достигахме до седловината Вълчи преслап, където има изградена беседка за кратка почивка при лошо време. Пътеката за връх Соколица продължава по билото на юг. От беседката на запад е маркировката за връх Кокоши камък и х. „Смолянски езера“, а на юг - за крепостта Соколица, природна забележителност Невястата, връх Турлука и Смолян.

Ние тръгваме по южната маркировка в посока за „Огърлицата“ от алпийски върхове - Соколиците (1701 м). От тук до върха пътеката първоначално е хоризонтална до основата на първата Соколица, която ще изкачваме, но след това следва само изкачване, дори на места има участъци, които са много стръмни. За безопасното изкачване е необходимо водачът да носи и използва 30 метра алпийско въже за парапет в случай, че се наложи, но това зависи от подготовката на туристите. Още малко и сме на **връх Соколица**. Там има паметна плоча и пирамида с триангулационна точка. Върхът има овална, продълговата форма и е заравнен, но на изток е отвесна скална пропасть. Преди години ридът Соколица е бил царство на орли и соколи, откъдето носи името си. Гледката от върха е неописуема и фантастична. На север при хубаво време в далечината се вижда част от Стара планина с връх Ботев, Националната обсерватория Рожен и връх Преспа, а на изток - крепостта на Момчил юнак. На юг като на длан се очертава пограничният Ардински рид с връх Циганско градище и Ардин връх, а на запад - първенецът на Родопите - Перелик върховете на север от него.

Слизаме внимателно по същата пътека, по която се изкачихме и излизаме на стария път - пътека за крепостта Соколица, Смолян, Райково и другите обекти по нашия маршрут. Продължаваме по билото южно от върха и за около 1 час достигахме до седловината, през която минава панорамен път Смолян - Пампорово - Пловдив. От седлото билото Соколица се разклонява като 2 ръкава в посоки югоизток и юг. Първият рид завършва със старата крепост Соколица и тесните отвесни върхове с Тикларника в местността Черноока. От арката на манастира „Св. Пантелеймон“, хващаме лявата пътека за **крепостта Соколица**. Пътеката до седлото е почти хоризонтална, на което е построен заслон със снимков материал, който показва намерените археологични артефакти от крепостта. На една от стените е поставена карта на Смолянска област със старите крепостни твърдини. От заслона - експозиция пътеката продължава с леко изкачване и само за 10 минути се озоваваме

пред стените на една от вратите на крепостта.

Вторият рид продължава на юг и обхваща **ПЗ Невястата**, която представлява скален къс, отцепил се от основната била скала. Пътеката продължава на юг, подсича билото и по хоризонтал за около 20 минути достигахме скалния връх - зъбер Турлука. До този връх може да се мине и по самото скално било, т.е. да се направи „траверс“ от Невястата до Турлука. Този вариант дава възможност за един обзорен поглед от 0 до 360 градуса, но пътеката на места минава по тесен скален ръб и трябва туристите да се съобразят с тези обстоятелства.

След около 15-20 минути достигахме **скалния феномен Турлука**. Изграден е от риолитна скала и има форма на конус с отрязан връх, а приблизителните му размери са с височина около 20-25 метра и ширина 15-20 метра. Този скален връх е превърнат в алпийски полигон за тренировки на алпинисти и любители на скалното катерене, придружени от инструктори по алпинизъм. От тук се вижда като на длан цялата Смолянска долина със заобикалящите я върхове, скали и била. Обзорът е фантастичен, той не може да се опише, трябва да се почувства и види. Градът е долу под нас. На юг от върха е построен алпийски тролей до долната тераса. Едно спускане по него повдига адреналина до най-голяма степен. Връщаме се обратно и вляво хващаме по малка пътека, която ни отвежда до Смолян, като по пътя минаваме покрай базиликата „Св. Петка“ от IV-V век, езерото Милушевиц гъл и тракийския некропол Могилата.

доц. Тодор ТОДОРОВ

„МАГИЯТА НА ПЪТУВАНЕТО“: „Обикновено всички говорят езика на добротата и на усмивката“

Г-жо Якимова, г-н Сапунджиев, представят се с няколко думи на нашите читатели.

Б. Якимова: Ние сме Бистра и Наце. Двойка сме от 14 години, активни пътешественици от 12 години, тогава създадохме и нашия блог „Магията на пътуването“. Искане да разкажем за местата, които посещаваме, да вдъхновяваме хората да правят същото и да показваме, че пътуването може да е достъпно, и интересно, да се превърне в начин на живот.

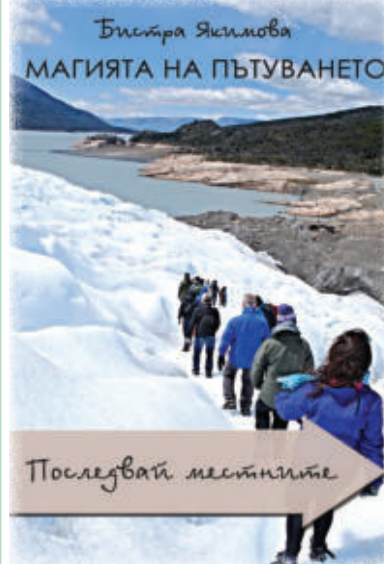
Вие сте една взаимодопълваща се двойка – българка и македонец, фотограф и писател. Разкажете как се запознахте?

Н. Сапунджиев: Може би съдбата ни събра. Работехме в една и съща компания и ходехме на общи мероприятия, свързани с работата. Откакто станавме двойка, взаимно се отключи тази дълбоко скрита любов към пътуването. Преди това нито Бистра, нито аз бяхме пътували толкова много и толкова запалено, но от тогава не можем да спрем.

Вие сте олицетворение на съвременните номади. Били сте доброволци в Индия, Китай и Беларус, а според картата на вашия блог сте посетили точно сто държави. Коя беше първата обща дестинация?

Б. Якимова: Гърция. Наблизо, но тогава си беше голямо външение, голямо пътуване. По време на новогодишните празници бяхме в Кавала и на остров Тасос. Много различно пътуване от тези, които последваха.

Имате ли любима страна, където бихте се върнали с удоволствие, или предпочитате да се фокусирате върху останалата част на света?

Бистра Якимова и Наце Сапунджиев са семейство пътешественици, влюбени един в друг и в срещите с нови места и култури. До момента са посетили точно 100 държави. Споделят приключенията си в техния блог „Магията на пътуването“ (www.themagicoftraveling.com) и в три книги с пътеписи с желанието да предадат на повече хора своя ентузиазъм за странстване.

Н. Сапунджиев: Честно казано, фокусът ни никога не е бил да обиколим всички страни. Някак естествено се получи да стигнем до бройката сто. Има много страни, в които сме се връщали и най-вероятно ще се връщаме и в бъдеще. Трудно е като пътешественик да отговориш на въпрос за любимо място, любима страна, но има няколко, които се открояват. С удоволствие бихме отишли отново в Кения и Танзания в Африка, в Нова Зеландия... В Испания се връщаме многократно.

Споделете, че мечтаете да отидете на експедиция в Антарктида. Имате ли друга мечтана дестинация?

Б. Якимова: Наскоро си мечтаехме за Еквадор.

Н. Сапунджиев: Навсякъде искаме да отидем.

Б. Якимова: Щяхме да ходим до Южна Корея, но заради пандемията отложихме пътуването.

Н. Сапунджиев: Пътуването до Южна Корея се превърна в мечта, така че в близко бъдеще може би ще я осъществим.

Двамата заедно говорите общо 9 езика – български, македонски, сръбски, английски, немски, френски, испански, руски и гръцки. Имало ли е случаи, когато това не е било достатъчно, за да се разберете с местните?

Б. Якимова: Да, имаше случаи, в които това не помагаше. Тогава се включваха жестове и мимики, ръце и крака – всички крайници, които могат да помогнат. Обикновено всички говорят езика на добротата и на усмивката.

Н. Сапунджиев: Никога няма да забравя една възрастна жена в Япония. Работеше си в градината, когато ние – двама изгубили се българи с раници на гръб се опитахме да я попитаме как да си намерим хотела, чиято резервация беше изписана изцяло на японски. Тя просто стана, хвана ни за ръце и ни заведе до там. Това е езикът на добротата.

Сами организирате своите пътувания, но как избирате дестинацията?

Б. Якимова: Имаме различни похвати. Понякога виждаме евтини билети и отиваме. Или има дестинация, която е влязла в съзнанието и в мечтите ни, започваме да търсим начин как да стигнем до там в близко бъдеще.

Н. Сапунджиев: Случвало се е да имаме свободно време, да искаме да пътуваме, но да не сме сигурни къде. Тогава буквално завъртаме глобуса и отиваме там, където спре пръстът.

Б. Якимова (смее се): Понякога не от първия път, защото има много океани на глобуса.

Имате ли сте здравословни проблеми в чужбина?

Б. Якимова: Имахме няколко по-травмиращи преживявания, включително животозастрашаващи, но винаги попадахме на добри професионалисти, които искаха да помогнат.

Освен здравословни проблеми имате ли сте някакви други критични ситуации?

Н. Сапунджиев: Много критични ситуации не сме имали. Тук-там изпускане на полети, в Бразилия и Израел ни обраха, такива неща. Когато пътуваш често, колкото и да внимаваш, рано или късно се стига до такива случки, но те са наистина малко и гледаме да ги игнорираме.

Били сте дори в Чернобил. Какво Ви отведе там, не се ли притеснявахте?

Б. Якимова: При посещение на Киев и видяхме, че се предлагат турове до Чернобил. Там самостоятелно няма как да се отиде. Винаги е организирано, с проверки, с паспорти. Имахме късмет и се записахме в последния момент, защото беше лято – силен сезон, когато като цяло има интерес към мястото. От първо лице искаме да видим какво е останало след катастрофата, да чуем историите.

Н. Сапунджиев: Дали се притеснявахме? Разучихме доста за нивата на радиация, какви мерки се предприемат и докъде се допускат хора. Прочетохме, че ако спазваш указанията, би трябвало да няма никакъв проблем. И в нашия случай беше така. Даже имаше организирани групи туристи, които специално за това бяха дошли. Бяха им дали да облекат скафандри, съответно на телевизионните материали за Чернобил. Местните гидове се шегуваха, че това се прави да се забавляват хората, иначе нямало техническа нужда от такава защита.

Освен във вашия блог и в социални мрежи споделяте разкази от пътуванията си в три книги. Какво може да намерят читателите на страниците им?

Б. Якимова: В първата ни книга „Последвай местните“ събрахме истории от 14 държави, където, както подсказва заглавието, се стараехме да следваме примера на местните и да се сближим с тях. Това направи преживяванията още по-невероятни. Втората ни книга „Магията на пътуването в Централна Америка“ обхваща пътеписи от Мексико до Панама. Това е един от любимите ни региони, разказваме за обичайните и необичайните ни срещи по тези земи. „Магията на пътуването в Танзания“ е насочена към конкретни съвети: какво да се прави, какво да се види, дори къде да се отседне в Танзания и на остров Занзибар.

Да очакваме ли четвърта книга?

Б. Якимова: По принцип да, но има много неща, които предстои да се случат, за да стане тя реалност. Искане да направим преглед на пътя до тук. Сто държави е кръгло число и сме вдъхновени да разкажем за най-впечатляващите моменти и хора.

Във вашия блог имате и споделяте календар. В него няма „празен“ месец. За всеки месец от годината имате планирано или извършено пътуване. Остава ли ви време за нещо друго и приблизително в каква част от годината сте на път?

Б. Якимова: Първоначално пътуването беше част от свободното ни време. После заради блоговете решихме да го правим професионално и то стана част и от професионалното ни време. Освен това поддържахме две неправителствени организации, в които се занимавахме с образование, и покрай работата за тях също има пътувания. Те са работни, но понякога, когато имаме свободно време, успяваме да разкажем и нещо в блоговете. Затова изглежда, че много пътуваме, но всъщност сме се научили да работим и по време на път. Колко време сумарно сме на път е трудно да се каже, може би 50 на 50.

Н. Сапунджиев: Бих добавил, че стандартният подход на повечето хора е: има време, в което човек живее и работи вкъщи, има и време, в което пътува. Ние така сме нагласили нещата, че като цяло тази граница става все по-размита – кога пътуваме, кога почиваме, кога работим. Стараем се това да е нашият начин на живот, не отделни компоненти, които някак се опитваме да комбинираме.

В блоговете имате статия за най-добрите места за пътуване според типа пътешественици. Вие кой тип сте?

Б. Якимова: Труден въпрос. Може би комбинация – ние сме хора, които обичат приключенията, но не екстремните, които застрашават живота, а тези, които леко вдигат адреналина. Обичаме също да се потапяме в културата и начина на живот на местните. Смятаме се за независими пътешественици и затова, че сами си организираме, планираме и изпълняваме пътешествията.

Н. Сапунджиев: Има разлика в това човек просто да пътешества и да го прави с идеята да предаде изживяването на други хора. В подхода какво правиш, когато си на дадено място. Така че бих добавил и това към типа пътешественик.

Има ли място, което особено ви е впечатлило? За мен това са водопадите Игуасу. Виждал съм доста неща по света, но от гледката на Игуасу ми спря дъхът.

Н. Сапунджиев: Лесно можем

и ние да се присъединим към водопадите. И нашето изживяване беше такова. Впечатли ме и срещата със светещите червеи в Нова Зеландия – беше невероятно! Така са го организирани – слагаш гумен пояс около теб, падаш назад във водата в тъмното и не знаеш какво ще се случи. После водата те води в подземна пещера и изведнъж мракът около теб се превръща в звездно небе от светещи червеи. За мен това е особено силна емоция, трудна за описване.

Б. Якимова: Аз се сещам за друго. Преди около два месеца съзерцавахме силно северно сияние в Норвегия. Наблюдавахме го за втори или за трети път, но тогава то беше особено силно и продължително, около два часа. Преди това го видяхме в зелено, а последното беше многоцветно и много впечатляващо.

Какво ще пожелаете на нашите читатели за 2025 година?

Б. Якимова: Пожелавам им да си изберат място, където винаги са искали да отидат, било то заради природа, култура, хора или събитие и да направят всичко възможно да го посетят и усетят през 2025 г. След себе си то ще повлече и други. Да пътуват така, че да се забавляват максимално, като същевременно са отговорни към хората, които живеят там, към природата и към средата.

интервю на Иван ПАНКЕВ

ОТКРИХА ИЗЛОЖБАТА „БЪЛГАРСКА АРХЕОЛОГИЯ 2024“

В Деня на археолога, 14 февруари, бе открита Осемнадесетата национална археологическа изложба „Българска археология 2024“. Събитието бе открито в Централната зала на Националния археологически институт с музей при Българската академия на науките (НАИМ-БАН) от министъра на туризма Мирослав Боршош и директора на НАИМ-БАН доц. д-р Христо Попов. Изложбата ще бъде отворена за посетители от 15 февруари до 8 юни 2025 г.

Експозицията е организирана в сътрудничество на НАИМ-БАН с 19 исторически и археологически музея в страната, които участват с находки от своите фондове: Национален исторически музей, Регионален археологически музей в Пловдив, регионалните исторически музеи във Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Русе, Шумен, Археологически музей „Старинен Несебър“, Археологически музей „Мечислав Домарадски“, Септември, археологическите музеи в Сандански и Созопол, историческите музеи в Гоце Делчев, Дългопол, Каварна, Петрич, Провадия, Средец и Тополовград. В изложбата са представени повече от 500 артефакта, които илюстрират

развитието на културите в българските земи от неолита до Късното средновековие. Тя и каталогът към нея разкриват най-интересните и впечатляващи открития и проучвания от археологическия сезон през 2024 година, като 32 обекта показват разнообразието и значимостта на българското археологическо наследство.

Уникалните находки

По думите на археолозите сред най-впечатляващите находки са праисторически златни накити от Варненския некропол, вносни съдове от некропола на Аполония, изящни златни украшения от надгробна могила до с. Капитан Петко войвода, бронзови фигурки и оброчни плочки от светилището на връх Аламура, богато украсена стъклена бутилка от Деултум, глава на мраморна статуя от Хераклея Синтика, накити от термите на Рациария, каменно „яйце“ с връзани знаци от средновековното селище в м. Кавлаклак, гр. Нови пазар, кръст енкаллион с изображение на Богородица от Трапезица (В. Търново).

В експозицията е показана реставрираната глава на втората мраморна статуя от II в., открита от проф. д-р Людмил Вагалински

през септември в античния град Хераклея Синтика. Тялото на статуята все още се реставрира и прогнозите са през пролетта да се сглоби и да бъде изпратена в Историческия музей в Петрич.

Сред изложените експонати е и златна висулка за огърлица с форма на амфора – точно копие на трапезните амфори, в които е сервирано виното, открита през май при разкопки на некропола Рациария. Доц. Здравко Димитров посочи, че там са намерени 14 гроба и три гробници, в които са намерени коланна гарнитури и бронзови апликации на войници. Намерени са и монети – златни, сребърни и бронзови от Рациария от I до VI век, използвани в обращение.

Представените обекти

Представените в изложбата обекти са различни като вид и хронология, от Праисторията до Късното средновековие. Сред тях са продължаващите проучвания на праисторическите селищни могили Провадия, Порой и Козарева могила, световноизвестния Варненски халколитен некропол, гръцките колонии Аполония Понтика (Созопол) и Емпорион Пистирос, римските градове Деултум, Хераклея

Синтика, Рациария, средновековните градове Търново, Урвич и Мелник.

Показани са и обекти от спасителни археологически разкопки, свързани с реализацията на строителни проекти. Сред тях са праисторическото селище до Дългопол, надгробни могили от бронзовата и римската епоха във Варненско, южният некропол на Филипопол (Пловдив). Особен интерес като научни резултати и открити находки предизвикват проучванията на надгробна могила до с. Капитан Петко войвода, община Тополовград, и светилището на Аполон на връх Аламура, с. Ракитница, община Стара Загора.

Ски-маршрут:

ШИПЧЕНСКИ ПРОХОД – БУЗЛУДЖА – КРЪСТЕЦ

Със сутрешните автобуси от Габрово или Казанлък се стига до превала на Шипченски проход (1187 м н. в.). Със ски се тръгва по шосето на изток към Бузлуджа (11 км.). Денивелацията е незначителна, затова не е необходимо да се слагат колани на скиите. Първоначално се обикаля от север руското гробище и с десен завой се слиза на поляната Копачите. Заобикаля се от юг вр. Малък Търсовец, прекосява се седловината Висок предел, минава се южно от вр. Южна Градищица и се достига седловината Нисък предел (Варниците). След нея шосето плавно изкачва и, който желае, може да сложи колани на скиите. На югоизток се излиза на острия завой на Ашката поляна. След завоя е добре движението на североизток да е вляво над шосето по алея, която води до старата хижа „Бузлуджа“ където може да се обядва и ношува (с предварителна заявка на тел. 0885339816).

На север от хижата се прави кратко изкачване и отново по шосето през паркинг № 3 се слиза на откритата седловина Царят. Вляво, по северния склон на вр. Малка Бузлуджа, където е Домът-паметник (Чинията), се вижда как работят вълковете и през почивните дни млади и стари се спускат по ски-пистите.

От седловината Царят се продължава по шосето на север, а не се следи централната старопланинска червена маркировка. Наблизо то завива вдясно на изток и прекосява гориста седловинка – граница между Шипченската и Тревненската планини. Движението е почти по хоризонтал по северозападния склон на вр. Атово падало (1495 м н. в.).

Накичената със сняг вековна букова гора е чудно красива през зимата. Над пътя на едно място има каптаж, а под пътя е изворът на р. Янтра. Излиза се на открито от гората, северно от върха. Насреща е ниското заоблено връхче Сечимека. От дясната му страна са изоставените хижи „Бедек“ и „Младост“. Тук се слагат колани на скиите. Водачът трябва да надене на върховете на скиите допълнителни алуминиеви рогове за по-лесно ходене по снега и правене на пъртина. Добре е в раниците да има термоси с чай, подсладен с мед. **Не забравяйте да вземете тъмни слънчеви очила!** В мъгла те трябва да са с жалти стъкла.

Наблизо, след хижите, пътят свършва на откритата седловина Русалски гробища. През зимата е абсолютно забранено минаването по лятната Мирчова пътека по западния склон на вр. Караджова кула (1511 м н. в.) заради **лавинна опасност**.

През февруари 1956 г. още в първия улей загинаха пет горски работници, срутили лавина. Затова върхът се изкачва право нагоре по заобления ръб и ето че сте на равното открито гръбище на първенеца на Тревненска планина (Панагюра -1330 м н. в.). Това е единственото изкачване по целия маршрут.

С колани на скиите се слиза от върха и на север, по тясното вододелно било, се минава между връхчетата Малък и Голям Бедек (1400 м н. в.). С десен завой на изток се слиза с плавно плъзгане из гора с разкрити стари букаци. Долу тях, в борова гора, е седловината Равните егреци. Там, където свършва боровата гора, се свалят коланите на скиите. Не се

следи маркировката вляво по тясна и стръмна пътека край чешмата „Баба Райка“, а се продължава право напред, на изток, по изоставен трупчийски път. Водачът трябва да отдалечи да разпознава паднали и затрупани със сняг клони, за да не би скиите да минат под тях, което може да доведе до чупене на крака. Добре намазаните ски летят плавно надолу по маршрута. Ето че е достигната седловината на Тревненския проход, където минава шосе. Насреща е малката бяла къщичка на бивш магазин на плачковското горско стопанство, а до нея – базата на тревненските планински спасители. На 100 метра вляво на север е природната защитена местност Виканата скала с беседка и метален предпазен парапет. От скалата през август 1921 г.

Иван Вазов се възхищавал на красивата гориста долина

на Радевска река. Вдясно от проходната седловина е горският дом „Българка“, в чиято просторна столова може да се направи обяд.

Продължава се на изток по равното шосе вдясно и южно от ниското гористо вододелно било. Наблизо отляво е природният защитен обект „Вековният бук“. От седловината Синята скала скиите се спускат надолу по шосето, по северния склон на вр. Голям Вис. С ляв завой долу, при следващата седловина Малините (Сухата чешма) се продължава по шосето на север, по западното подножие на вр.

Каменарка, с плавно плъзгане и засилване от време на време с щеките. Задминава се лявото отклонение за Плачковски и в местността Ябълката с десен завой скиите се насочват надолу, в долината на Мадина река. По нейното дъно шосето е на равен терен и отива на ж.п. гара Кръстец. На 100 метра преди нея, вляво над шосето, на изкуствена площадка със стари смърчове, в две постройки с 36 легла е спалнята на търновското дружество „Академик“. Гарата е на 867 м н. в. и е най-високата на обикновена ж.п. линия на Балканския полуостров.

През ж.п. гара Кръстец след 16 часа минава пътнически влак за Стара Загора, който в Дъбово има връзка за Бургас, и в Тулово – за линията Казанлък – Карлово – София. Преди 18 часа през гарата минава бърз влак за Шумен, който в Горна Оряховица има връзка за Русе и Плевен. Добре е предварително да се провери разписанието на влаковете през гара Кръстец.

Георги ЧОРЧОПОВ

НОВА ЗАЩИТЕНА ЗОНА В ПОЛОМИЕТО

„Басарбовски степи“ е най-новата обявена защитена територия в област Русе. Това стана в края на миналата година със заповед на министъра на околната среда и водите. Предложението за обявяване е внесено от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН и цели опазването на находищата на конзервационно значими растителни видове – Ковачев зановец (*Chamaecystis kovacevii*) и Ангелова метличина (*Centaurea angelescui*) в землището на с. Басарбово, община Русе.

Площта ѝ е 301дка. В границите на новата защитена територия се забраняват редица дейности като строителство, в т. ч. поставяне на преместваеми обекти, залесяване, изкопни дейности, търсене и проучване на подземни богатства, замърсяване с отпадъци, палене на огън, внасяне на не местни животински и растителни видове и др. Двата растителни вида – Ковачев зановец (*Chamaecystis kovacevii*) и Ангелова метличина (*Centaurea angelescui* Grinț.) са уязвими от обриването на тревните съобщества с храсти. Ковачевият зановец е български ендемит, кръстен на русенския ботаник Васил Ковачев, работил като учител в региона през периода 1900-1905 г.

Ангеловата метличина е съобщена от доц. д-р Стоянов като нов вид за българската флора през 2017 г. До момента този вид е известен в България с единствено находище на левия долинен склон на река Русенски Лом, южно от с. Басарбово. Включен е в Червените книги на Румъния и Молдова, като се съобщава за изчезнал в северната ни съседка.

ПО СТЬПКИТЕ НА ЧОЛАКА

На 15 февруари т. г. се проведе традиционният туристически поход „По стъпките на Чолака“, който вече 22 години събира родолюбци, любители на планината и хора, които пазят паметта на българските герои. Организатор на събитието бе Сдружение за спорт, туризъм и екология „Погледец – Бистрица“. Започнахме деня пред паметника на Никола Крушкин – Чолака в центъра на Бистрица, където отдадохме почит на този национален герой и съратник на Левски. Паметникът му бе отрупан с цветя, а в очите на хората се четеше признателност!

За първи път в похода бяха включени два маршрута с различна трудност и продължителност, чието начало беше Драгалевски манастир. Инициативата за включването на втори, „по-екстремен“ маршрут, бе на младежката група към дружеството, създадена през миналата 2024 година. Преходът по него бе истинско предизвикателство, но красотата на Витоша и ентузиазмът на участниците направиха изживяването незабравимо! А финалът в

местността „Плажа“ в Бистрица бе невероятен – вкусен обяд, добро настроение и много усмивки!

В похода се включиха хора от всякакви възрасти от Дирекция на ПП „Витоша“, ТД „Туризъм, спорт и екология Етрополе“, ТД „Осогово“ – Кюстендил, Дружество за туризъм и спорт „Мургащ 77“, ТД „Алеко Константинов 1899“ – София, ТД „Еделвайс“ – София, ТД „Сребрен“ – Кнежа, ТД „Камен дел-1934“ – Бояна, ТД „Кайлъшка долина“ – Плевен и ученици от 192 СУ „Христо Ботев“ – Бистрица, ПГ по земеделие в гр. Кнежа, ПГ по туризъм и ПГ по транспорт – гр. Плевен.

Наши гости и участници в похода бяха г-жа Анжелина Тотева, зам. кмет на район Панчарево, Столична община и г-н Самуил Попов, кмет на с. Бистрица.

Благодарим на всички участници и ги очакваме и догодина, за да продължим заедно по стъпките на Чолака!

Мариянка НЕШЕВА – председател на Сдружение за спорт, туризъм и екология „Погледец – Бистрица“

СКАНДИНАВСКОТО ХОДЕНЕ – УНИКАЛЕН СПОРТ С БОГАТА ИСТОРИЯ

Българската природа дава безкрайни възможности за разходки и пешеходни маршрути. Ако искате тези разходки да се превърнат в нещо по-различно, вземете в ръцете си чифт щеки и влезте в света на скандинавското ходене. Както подсказва името му, скандинавското ходене е истински спорт сам по себе си, произхождащ от скандинавските страни и по-точно от Финландия. Днес в света има не по-малко от 8 милиона редовно практикуващи скандинавско ходене. И техният брой непрекъснато расте. Скандинавското ходене е достъпно за много широка аудитория: от малки деца до възрастни, както за спортни звезди от най-високо ниво, така и за начинаещи и дори за хора, които се възстановяват от нараняване или заболяване.

Поглед в миналото

Един бърз поглед върху историята на скандинавското ходене показва, че хората са разчитали на него за лов, пътуване и изследване на различни региони преди развитието на технологиите и модерния транспорт в Скандинавия. С течение на времето концепцията за скандинавско ходене се променя от средство за пътуване, лов и събиране на храна до самостоятелен спорт и става известно като „скандинавско ходене“.

Първата поява на спорта датира от 30-те години на миналия век във Финландия, една от скандинавските страни, от които спортът носи името си. Това, което започва като упражнения за спортисти, които се занимават със ски бягане и правят летните си тренировки с две щеки в ръце, по-късно се превръща в самостоятелен спорт,

който се практикува от много хора по света. Този тип ходене намира своята дефиниция за първи път с публикуването на „Част от методиката за обучение по ски бягане“ от Маури Репо през 1979 г. Щеките за скандинавско ходене са произведени и пуснати на пазара през 1997 г. Международната федерация по скандинавско ходене определя тази дейност по следния начин: „Скандинавското ходене е форма на физическа активност, при която редовното, естествено ходене се подобрява чрез добавяне на активното използване на чифт специално проектирани щеки за скандинавско ходене“.

Чрез този стил на ходене, който използва щеки, можете да разпределите натоварването по-добре и да тренирате и горната част на тялото. В Скандинавия техниката на скандинавското ходене се практикува като начин за тренировка за каране на ски и извън сезона. То е неразделна част от скандинавското наследство, но сега се е превърнало в популярен спорт с

много местни и международни състезания, провеждани по целия свят.

Чрез изследвания е доказано, че скандинавското ходене изгаря повече калории и повишава сърдечната честота по-високо от обикновеното ходене на същото разстояние. Това е и основната разлика между обикновеното и скандинавското ходене.

Какво прави скандинавското ходене за вас?

Независимо дали искате да свалите няколко килограма, да подобрите фитнеса си, да защитите ставите си или просто да имате забавна разходка с приятели, скандинавското ходене отговаря на всички изисквания. Може да не е толкова модерно като бягането или колоезденето, но предлага много повече от тренировка за цялото тяло и наистина е нещо, което ще ви помогне да останете във форма и активни до края на живота си. Има много предимства на този тип ходене, поради които това е толкова популярно занимание.

1. Приятно е и всеки може да бъде добър в него

Скандинавското ходене е просто добра разходка, която е двойно ефективна чрез добавяне на щеки и интелигентна техника. Упражнението на чист въздух, усещането за енергия и жизненост, местата, на които ни отвежда, хората, които срещаме, и несъстезателният му характер са това, което прави скандинавското ходене толкова уникално.

2. Помага при регулиране на телото

Това е така, защото при скандинавското ходене участват много повече мускули в сравнение с обикновеното

ходене – тези на гърдите, ръцете, раменете, коремните мускули, както и краката. Освен това щеките ви помагат да ходите по-бързо, като повишават сърдечната честота и изразходването на енергия.

3. Предпазва вашите тазобедрени и коленни стави

Друга причина, поради която скандинавското ходене е толкова популярен начин за упражнения, е фактът, че нито една става не е подложена на значително напрежение. Подобрената стойка чрез скандинавско ходене, както и премахването на част от натоварването от долната част на тялото чрез щеките, има огромни ползи за ставите. Скандинавското ходене може да се използва и като профилактика за остеопороза.

4. Повишаване на настроението и намаляване на стреса

Освен физическите ползи от скандинавското ходене, има и големи предимства за психичното здраве. Това е релаксираща дейност и освен това тя често се извършва в социални групи. Всичко това може да подобри настроението и да намали общото ниво на стрес.

5. Опознавате нови места

Независимо дали става въпрос за нови паркове и местни разходки или пътувания по-надалеч, скандинавското ходене е портал за опознаване. Щеките осигуряват опора, а техниката насърчава добрата стойка, като ви дава увереност и издръжливост да се справите с предизвикателства, които никога не сте смятали за възможни.

Не всеки спорт е подходящ за всеки човек, но ходенето е здраво заложено в нашата ДНК. Добавете щеки и имате мощна тренировка за цялото тяло.

Гая БОНЧЕВА

СКАТОВ ЩЕ ОСТАНЕ В СЪРЦАТА НА ХОРАТА

Като всяко дете, родено в Сливен, от малък Атанас Скатов е „закармен“ с гордост и сила от Балкана, със свободолюбието на орлите, с онова непокорство, за което поетът е казал „не се гаси туй, що не гасне“. Скатов се ражда през 1978 г. Неговите предци са се борили за правда и свобода не само в България, подкрепяли са народите в Сърбия, Крит, Гърция, Италия, участвали са в руско-турски войни и най-вече в хайдушки чети. Наско ни убеждаваше, че всички общочовешки каузи днес могат да бъдат решени не с оръжие, а с действена безпределна любов към хората и природата на планетата Земя.

И успя!

Скатов е първият българин веган, изкачил 11 от 14-те осемхилядници, веднъж без кислород и три пъти без личен шерп;

Първият българин, изкачил 7-те континентални първенци;

Първият българин веган, изкачил

два пъти Еверест.

За нещастие, той загина при изкачване на връх К2 на 5 февруари 2021 г. Но остана във вечността на това място, достъпно само за хора със свръхчовешки възможности. В срещата си със живота той горя страстно и нетърпеливо, сякаш предчувстваше краткото си време на Земята. Вселената ни го отне, защото живееше изпреварващо в нова, непозната за нас епоха!

По повод неговата кончина за четвърти път приятели и туристи се събрахме на възпоменателен туристически поход до любимия му връх Кутелка.

Времето ще покрие с пепелта на забравата много от неговите съвременници, но не и самия Атанас Скатов! Той ще живее в сърцата на бъдните поколения чрез завещаната си безсмъртна любов към хората и природата!

Петранка РИЗОВА

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набиране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „ЕХО“
чрез банкова сметка:
BG71 STSA 9300 0012
4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС
- www.btsbg.org
можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерация; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай, дежурни телефони
112, 1470
02 963 2000 - Стационарен телефон на централен дежурен пост

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. "Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org
Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец
Ръкописи не се приемат.

РЕДАКТОРИ: Петя Иванова - 0882 966 316; Иван Панкев
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: доц. Сандо Бешев - алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев - НСА; Елисавета Първанова - м. с. по алпинизъм; проф. Пламен Павлов; Константин Койнов - ориентировач, Българска федерация по ориентирание; Алексей Жалов - председател на Български спелеоложки съюз
Графично оформление и предпечат: Иван Панкев

ТЕЛЕФОНИ НА ТД И ОБЕКТИ В СИСТЕМАТА НА БТС

ВЕЛИКОТЪРНОВСКА ОБЛАСТ

ТД „Трапезица 1902“ – гр. Велико Търново - 0896 64 77 78
УЦ „Момина крепост“ - 062 62 34 10, 0896 69 78 32 и 0896 75 70 49
ТД „Хемус“ – гр. Велико Търново - 0884 33 22 20 и 0884 33 22 21
Хижа „Грамадлива“ - 0884 33 22 20 и 0884 33 22 21
Заслон „Караиваново хорище“ - 0884 33 22 20 и 0884 33 22 21
ТД „Академик – ВТУ“ - гр. Велико Търново - 0889 71 01 88
Хижа „Кръстец“ - в ремонт
ТД „Чумерна 1901“ – гр. Елена - 0896 69 31 69
Тур. спалня „Д-р Христо Момчилов“ – гр. Елена - 0896 69 31 69 и 0896 69 31 71
Хижа „Буковец“ – 0896 69 31 69 и 0896 69 31 70
Хижа „Чумерна“ - 0896 69 31 76
ТД „Росица“ – гр. Павликени - 0888 01 52 80
Хижа „Язовира“ - 0888 01 52 80
Ски-база „Грамадлива“ - 0878 30 03 23 и 0898 76 54 24

ВИДИНСКА ОБЛАСТ

ТД „Бонония“ – гр. Видин - 0896 76 61 43 и 0882 35 51 82
Хижа „Божурица“ - 0896 76 61 43 и 0882 35 51 82

ГАБРОВСКА ОБЛАСТ

ТД „Узана“ - 0899 96 34 21
Хижа „Узана“ - 0896 24 85 93 и 0886 79 29 82
Тур. спалня „Узана“ - 0899 96 34 21 и 0889 56 48 04
СТД „Бачо Киро“ – 0879 46 28 40; 0887 09 91 14 и 067 67 23 32
Къмпинг „Стринава“ - 0886 09 90 34
Хижа „Бачо Киро“ – 0887 09 91 14 и 0887 09 91 61
ТД „Росица Мазалат“ - 0882 96 62 64
Хижа „Мазалат“ - 0888 35 26 93
ТД „Планинец“ - 0889 80 06 82
ТД „Бръшлян“ и къмпинг - 067 76 30 19 и 067 76 31 19

ДОБРИЧКА ОБЛАСТ

ТД „Добритица“ – с. Ново Ботево - 0898 30 98 32
Хижа „Ботево“ – 0894 52 79 97

КЪРДЖАЛИЙСКА ОБЛАСТ

ТД „Белите брези“ – гр. Ардино - 036 51 14 526; 0888 87 34 84 и 0887 11 80 99
Хижа „Белите брези“ - 0888 66 42 65

КЮСТЕНДИЛСКА ОБЛАСТ

ТД „Янина градина“ – гр. Бобошево - 0899 11 79 22
Хижа „Яна“ - 0876 53 16 03
ТД „Рилски езера“ - 098 88 18 931
Хижа „Скакавица“ - 0877 38 83 05
Хижа „Рилски езера“ - 0886 50 94 09
ТД „Осогово“ – Кюстендил - 0897 92 68 86 и 0882 96 64 26
Хижа „Иглика“ – 0893 99 08 15 и 0882 96 64 26
Хижа „Осогово“ - 0882 81 55 15, 0896 68 84 84, 0882 96 64 26
Тур. комплекс „Три буки“ - 0887 56 42 65, 0895 62 52 20 и 0882 96 64 26

ТД „Родопя“ - с. Ягодина - 0895 65 85 58, 0889 90 36 42 и 0895 65 85 50
Ягодинска пещера - 0895 65 85 58
Хижа „Тешел“ – 0895 65 85 53 и 0895 65 85 54

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако между- временно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882 96 63 16.

УЧЕНИЧЕСКИ ЛАГЕРИ НА БТС - 2025 ГОДИНА

Тази година Българският туристически съюз предлага ученически лагери на вниманието на родители и учители - едnodневни, двудневни, тридневни и летни лагери.

Едnodневна ученическа екскурзия

Място: хижа „Момина скала“
Транспорт: Лицензиран автобус

ПРОГРАМА:

Тръгване от София 8.30 часа. По пътя към хижата се прави отбивка за разглеждане на Дендрариума, който има научно-образователно и културно-просветно значение. Дендрариумите са специализирани за отглеждане на определени видове дървесни растения. Районът е предназначен за отдиш и развлечение и се нарича още „дендропарк“. Пристигане в района на хижа „Момина скала“, разположена пред огромна поляна, с кътчета за хранене и детска площадка. Обяд сред природата (децата си носят сандвич и вода от къщи). В близост има ресторант и сладкарница, където може да се закупят лакомства и напитки, по преценка. След обяда следват занимания в природата. 15:00 часа – отпътуване.

ЦЕНА: 55 лв. при група от 20 деца.
При група от 15 деца цената е 66 лева.

Цената включва: транспорт с лицензиран автобус; инструктор/аниматор; планинска застраховка.

Двудневна ученическа екскурзия

Място: хижа „Момина скала“
Транспорт: Лицензиран автобус

ПРОГРАМА:

Първи ден: Тръгване от София 8.30 ч. (9.00 ч.). По пътя към хижата се прави отбивка за разглеждане на Дендрариума, който има

научно-образователно и културно-просветно значение. Районът е предназначен за отдиш и развлечение и се нарича още „дендропарк“. След пристигане на хижа „Момина скала“ – настаняване и обяд сред природата (пикник, ако условията позволяват). Поход до хижа „Родината“ и разходка из околността. Връщане, игри на поляната. Вечеря и детска дискотека.

Втори ден: Закуска, занимания сред природата: разпъване на палатка, първа помощ в планината, алпийски възел и др. Връщане в хижата, обяд. Следобед – ориентиране с компас в района и отпътуване в 16.30 часа към София.

ЦЕНА: 148 лв. при група от 20 деца, при група от 15 деца цената е 158 лв.

Цената включва:

нощувка и храна (първи ден – вечеря, втори ден – закуска и обяд); транспорт с лицензиран автобус; инструктор/аниматор; планинска застраховка.

Цената не включва: първия ден обяд (децата си носят сандвич, вода и др.); лични разходи.

хижа „Момина скала“

хотел „Мальовица“

Тридневна ученическа екскурзия

Място: хотел „Мальовица“
Транспорт: Лицензиран автобус

ПРОГРАМА:

Първи ден: Тръгване от София 8.30 ч. (9.00 ч.). След пристигане в хотел „Мальовица“ настаняване и обяд сред природата (пикник със сух пакет, който децата си носят). Кратки преходи из района. Вечеря и детска дискотека. Нощувка.

Втори ден: Закуска. Поход до Енчовите езера. Връщане в хотела, обяд. Следобед – обучение – разпъване на палатка и необходимите приспособления при посещение на планината, запознаване с туристическата маркировка и ориентирането с компас, първа помощ в планината. Вечеря и вечер на таланта. Нощувка.

Трети ден: Закуска. Занимателни и забавни игри на Меча поляна. Обяд. Следобедни занимания. 16.30 часа – отпътуване.

ЦЕНА: 273 лв. за група от 15 души

Цената включва: 2 пълни пансиона за учениците; 3 пълни пансиона за двама учители и 1 инструктор; инструктор/аниматор; транспорт с лицензиран автобус; планинска застраховка.

Цената не включва: първия ден обяд (учениците си носят сандвич, вода и др.); лични разходи.

Общи условия: Забранява се храненето в автобуса (водата е разрешена).

ТРИДНЕВЕН ТИЙМБИЛДИНГ В ПЕЩЕРЕН ДОМ – КАРЛУКОВО

Карлуковският карст впечатлява със своето **разнообразие** от туристически обекти. В района се намират **десетки природни забележителности**, като река Златна Панега, Искърският пролом, скалният феномен Провъртеница, срутището Струпаница и **многобройни исторически обекти** от древността и средновековието.

На брега на река Искър се намира църквата „Успение Богородично“ от XV век, а в близост се намират и редица **скални манастири**, два от които са леснодостъпни – „Св. Марина“ и „Св. Никола – Глигора“.

Тук са картографирани над **300 пещери**, като най-известните сред тях са

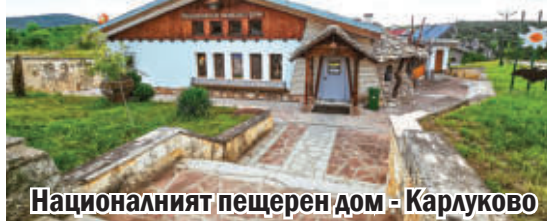
Проходна (Божие очи), Темната дупка, Банковица, Свирчовица и други.

Потопете се в един **приказен свят** на природни феномени, пещери, скални манастири и древни тайни...

ПРОГРАМА:

Първи ден: пристигане в 17 ч., настаняване. Вечер с викторина, танци и други забавления, водени от аниматор.

Втори ден: след закуска следва разходка с водач до пещерите Проходна и Свирчовица. Връщане за обяд в Пещерния дом и следобед професионално занимание - запознаване с новостите в сферата на професиите на присъстващите. Вечеря. По време на вечерята запознаване с красотите на

Националният пещерен дом - Карлуково

българските пещери на екран. Фотоконкурс за най-добра пещерна снимка, направена през деня в пещерите.

Трети ден: закуска и разходка с водач до Задьнен дол. По обяд - отпътуване.

ЦЕНА: 270 лв. на човек при група от 20 души.

Цената включва: 2 нощувки; 1 пълен и 1 полупансион, DJ, планински водач, застраховка.

Настаняване: Националният пещерен дом „Петър Трантеев“ е вграден в скален венец на величествен пролом на р. Искър. Разположен е на 100 км. от София, на 8 км. от Луковит и на по-малко от 3 км. от жп гара Карлуково.

Базата е обновена през 2024 г. и е подходяща за **приключенски туризъм, обучения и семинари**. Капацитетът за настаняване е до 56 места. Стаите са с **южно изложение** и с **приказна гледка** към р. Искър. Базата разполага с ресторант и зала за обучения. **Сградата е в списъка на 100-те национални туристически обекта (№ 30Д).**

СТАРТИРА НОВ КУРС ЗА ПРОФЕСИЯ „ПЛАНИНСКИ ВОДАЧ“

Център за професионално обучение към БТС организира нов курс „Планински водач - зимен профил“ периода **21 – 30 март 2025 г. на хижа „Мальовица“, Рила.**

Изисквания към участниците:

Участниците в курса следва да са с добра физическа подготовка и издръжливост, да имат завършено средно образование, с подходяща екипировка, съобразена с теренна и променливите метеорологични условия.

Необходими документи:

- медицинско удостоверение;
- планинска застраховка за не по-малко от 1000 лева;
- 2 снимки;
- копие от диплома за завършено образование.

Материални условия и заявки:

Таксата е 2000 лв. и **ВКЛЮЧВА** нощувки, храна, обучение и административно обслужване.

Записването става след предплащане на капаро в размер на минимум 500 лв. най-късно до 14 март 2025 г. Запащането се извършва в брой срещу фактура с касов бон в офиса на БТС или по банков път.

Курсът ще се проведе при събрани минимум 12 човека. Капацитетът на

групата е до 20 души, включително главен преподавател и медицинско лице. С приоритет са курсистите, изкарали вече летен модул. След попълване на максимално допустимата бройка, приемането на заявки се преустановява. Не се допуска включването на други участници по време на осъществяване на обучението.

Заявки се приемат на тел.: 0882 966 310 и на имейл: bts.secretar@gmail.com

ЕКСКУРЗИОННО ЛЕТУВАНЕ ПО ВИНАРСКИ ПЪТЕКИ ИЗ ПИРИН

ДАТИ: 6 юли; 20 юли; 10 август

Първи ден: Изходен пункт – град Сандански. Местност Попина лъка - х. „Спано поле“. Оставяме личните коли и с трансфер отпътуваме до м. Попина лъка. От там стигаме Спано поле с известните бунгала „гъбки и къпинки“. Настаняване, вечеря и нощувка.

Втори ден: Изкачване на върховете Синаница, Муратов, Спанополски чукар. Изборът се прави от водача в зависимост от физическата подготовка на туристите в групата. Връщане за вечеря и нощувка.

Трети ден: х. „Беговица“. Ден за почивка и разходки из района. За обяд пристигаме на х. „Беговица“. Следобед по желание разходка или почивка. Вечеря и нощувка.

Четвърти ден: преход без раници до двата по-рядко посещавани върхове Куклите и Зъбът, които са с еднаква надморска височина. След следобедна почивка край Кукленско езеро се връщаме в хижата за вечеря и нощувка.

Пети ден: Кукленско езеро - х. „Трите реки“. Преход през седловината между върховете Куклите и Зъбът и пристигане на възвишение с прекрасна пиринска гледка, където е планиран обядът. Късният следобед пристигане в хижата за късна вечеря и нощувка.

Шести ден: Мелник. Един малко по-дълъг,

заслон „Спано поле“

но лек преход. Отправляме се към село Рожен, прочутите Роженски пирамиди и най-малкия град в България - Мелник. И за завършек на пътуването по винарските пътеки опитваме от хубавото мелнишко вино! Вечеря в механа и нощувка в хотел.

Седми ден: предвидена е кратка разходка из Мелник, при желание има възможности да се посетят Рупите, Преподобна Стойна, Хераклея Синтика, а дори и минерални води около Пирин. Отпътуване.

Цена: 630 лв. Включва 6 нощувки, 6 закуски, 5 вечери, 5 обяда; застраховка, планински водач.

Отстъпки за учащи и пенсионери - 30 лв.

БЪЛГАРСКИ
ТУРИСТИЧЕСКИ
СЪЮЗ

Планински Застраховки Асистанс чужбина

Български туристически съюз предлага **планински застраховки**, както и разширената ни услуга за **застраховки при пътуване в чужбина**. Може да се възползвате от тази услуга, която предоставя допълнителна сигурност по време на пътувания извън страната.

Научете повече на:
0882 / 966-300

ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ЗАПИСВАНИЯ

тел.: 0882 96 63 00
имейл: infocenter.bts@gmail.com